

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

La = 3049

FLL

7178

248

F 33 f

~~46-3.~~

~~124-7u^o42277~~

21

Collegij imp. soc. Am. Maritima -

**S. FRANCISCI
X A V E R I I
E SOCIETATE IESV
INDIARVM APOSTOLI
EPISTOLARVM**

LIBER QVINTVS .

S I V E

2178

EPISTOLAE NOVAE XVIII

Nunc primùm ex autographis partim His-
panicis partim Lusitanicis Latinitate
& luce donatæ

A PETRO POSSINO EIVSDEM SOC.

ROMÆ, Ex Typographia Varcij. MDGXI.
SVPERIORVM PERMISSV.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHILOSOPHY DEPARTMENT

PHILOSOPHY 101

LECTURE 1

THE PHILOSOPHY OF

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHILOSOPHY DEPARTMENT

PHILOSOPHY 101

LECTURE 1

THE PHILOSOPHY OF

EMINENTISSIMO DOMINO
SFORTIAE PALLAVICINO

S. R. E. CARDINALI

Petrus Possinus à Societ. Iesu Felicitatem.

Vod aliquid Eminentia,
Tua dignum in meas bo.
no casu manus venerit,
rara nec mihi negligen-
da occasio visa est adeundi conti-
nuò Tui; meamque in Te præci-
puam observantiam, ac summam
venerationem, pretioso & Tibi
haud dubiè placituro munere te-
standi. Equidem alias expertus
benignissimâ Humanitatem Tuâ,
scio confidere potuisse me, haud-
quaquam aspernaturam Eminen-
tiam

tiam Tuam vel tenues exilis ingenioli foetus, si offerrem: Sed nouum ab eo beneficium captare cui vetera conarer rependere, nunc quidem nolui; consultiusque ac liberalius putavi, tale quiddam, cum possem, dare, quod gratiam apud omnes sui pretio, non aliena benignitate solum veniam haberet. In omni quidem Virorum præstantium memoria curiosa Posteritas esse solet: sed Apostolorum præsertim & Apostolicorum Hominum (quo in Ordine quem gradum teneat Xauerus, Orbi notum est) vestigijs relegendis inexplabili semper Christiana Pietas inhiauit diligentia. Quod si de talibus, ut ait S. Chrysostomus, interpretes in hoc

hoc publici sensus, scire iuuaret,
 si qua exquiri posset industria;
 quâ transferint, vbi habitauerint,
 quo genere vestitus, qua victus ra-
 tione sint vsi; & quæ minuta in
 hunc modum vir ille summus per-
 censeret cætera; quanto erit optabi-
 lius, Heroum istorum illa san- ma-
 iora, vsu salubriora, dictu specio-
 siora cognoscere: quid dixerint?
 quid scripserint? quas mentem tu-
 ras ac sensus, quæ animo ac corde
 Consilia, Proposita, Vota, verba ve-
 rint. Mei quidem, Eminentiſſime
 Domine, has nondum Epistolas in-
 terpretantem incredibiliter, de lo-
 ctabat, vsurpare. oculis, ore sua
 uiari, apices illarum manu exaratos;
 quæ vices centenis hominibus

millibus caelum aperuit; cui Deus
tantum suae potentiae communica-
uit, ut mortua etiam corpora vi-
tae redderet; at multo, ut par fuit,
plus mouebant specimina in his
extantia Virtutum Heroicarum,
quae Sancto huic viro tantum,
apud Deum gratiae, tantum apud
Homines gloriae pararunt. Spi-
rant in hisce videlicet adhuc
Chartis; illa modestissima Demis-
sio, Fortitudo & Patientia inui-
cta, Perseuerans Constantia in-
recte ceptis, Despicientia rerum
Humanarum, Libertas & Candor
animi, studium salutis Hominum,
Zelus flagrantissimus Divinae Glo-
riae; Carae omnes ac commendatissi-
mae Tibi, Eminentissime Domi-
ne,

ne, Laudes: quæque Nouis proinde
Hisce Epistolis spondeant non
minus facilem ad Te Admissio-
nem, nec minus efficax à Te Patro-
cinium, quam simili merito Xaue-
rianæ dudum editæ priores in
Francisco Toletio Sapientissimo
Laudatissimoque Cardinali repe-
rerunt. Vale. Scribebam Romæ
xv. Kal. Maias Anno MDCLXI.

LECTORI.

Libris quatuor Epistolarum S. Francisci Xaverij dudum editis, & saepius recensitis, quantum quo Autore, atque unde nunc addam; quam necessario, tam breuiter hoc loco praefandum est. Alexander Philippuecius è Nostra Societate Anno 1658. Die 13. Martij, Macerata pertinacissimo & dirissimo languore spe omni recuperanda valetudinis exclusus, innoto S. Francisco Xauerio ita mirabiliter conualuit; ut cuius diei primo mane solitis angoribus morbi iam sesquianni cruciatus immanissime fuerat, erat ante meridiem planè robustus ac vegetus Sacro Solemnis in gratiarum actionem, concursu eius Ciuitatis ingenti, celebrato ministraret. Is deinde Sancti Sospitatoris sui nomen adscixit, & ut vitam imitaretur, exorata Maiorum venia, nauigauit in Indiam. Sed prius inter alia omnis generis grati animi specimina, me adiens, magnoperè orauit, ut in hoc nostro Archivio Romano conquirere ne grauarer; esqua adhuc ineditae S. Francisci Xaverij Epistola laterent; tum si qua reperirentur, latinitate ac luce donare. Obsequens tam pijs votis Indiarum Apostoli quinque nondum publicè visas Epistolas ibi reperi, manu ipsius scriptas. Ea sunt in hac Collectione Tres Priores & quinta cum septimadecima. Verum cum excusarem; paucitate me iusto volumine minori ab Editionis tentanda voluntate reuocari: ille in Lusitaniam soluens promisit exempla quarundam aliarum eiusdem manus ibi seruatum

rum se se ad me transmissurum; quod summa fide praestitit. Paucis enim post mensibus perueniunt ab eo ad me duodecim Xanerianarum Nouarum Epistolarum Exempla ex Autographis exscripta; quibus unam addidit R. P. Dominicus Langa Hispania Assistens, quam in hoc libro quartam vides. Sic sunt quas modo damus Octodecim congregata: in quibus interpretandis curam interdum morosam exquisita Latinitatis, studio perspicuitatis sciens volensque posthabui. Scribens Hispanicè aut Lusitanicè S. Xanerius aliquas interdum inspergebat Latinas voces; imo Sententias non nusquam longiusculas. Has omnes studiosissime retinui; & Tibi Lector, ad peculiarem animi fructum designandas putant, alijs eas Characteribus curans exprimi: quod ut in alijs, si quæ fient, seruetur Editionibus, earum Curatores rogatos velim. Audio & alias alibi seruari S. Francisci Xanerii Epistolas, ex quibus simul iunctis Liber earum sextus posset effici. Harum Exemplâ si, qui habent, ad nos huc transmittere non gravabuntur, spondeo sine mora editurum me; haud sine grata & debita commemoratione Nominis & beneficij eorum, qui eas e Scrinijs priuatis in usum conferre publicum voluerint.

**Imprimatur si videbitur Reuerendiss. P. Mag.
Sac. Palatij**

O. Ep. Patratu Viceg.

Imprimatur

**Fr. Raimundus Capisucchi Ord.
Præd. Sac. Ap. Pal. Magister :**

71
S. FRANCISCI
X A V E R I I
E SOCIETATE IESV
INDIARVM APOSTOLI
EPISTOLARVM
LIBER QVINTVS.

EPISTOLA I.

S. IGNATIO ROMAM

Gratia & Amor Christi Domini nostri adsit semper nobis auxilio & fauore. Amen.

Dile Sancto Pasche accepi literas à Te: perlatas in fasce ad Dominum Legatum misse, & cum ijs tantum gaudij ac consolationis, quantum non exprimo; Deus Dominus noster scit, In hac deinceps vita non aliter credo quam per
lit-

literas congrediemur ; in altera ~~faciend facien~~
 cum multis amplexibus . Superest igitur ut hoc
 exiguo nobis reliquo tempore mortalis Exilij
 crebris inuicem Epistolis consolemur . Equidem
 desiderari hac in parte meam diligentiam non
 sinam . Persuafus enim illo tuo , quo me digre-
 dientem monuisti , sapienti dicto : Colonias Mē-
 tropolibus , ut Filias Matribus , usu mutue noti-
 tiæ connecti oportere : planè decreui dare ope-
 ram , ut & Ego , & quæcumque vñquam vbiuis
 terrarum mēcum erit nostræ Societatis Pars ,
 Tibi ac Societati Romanæ nunciorum atque
 officiorum commercio iungamur ; sicque ad vos
 cuncta nostra minutè ac distinctè referamus , ut
 Filiolæ solent cum Matribus rationem reddunt .
 Egi per otium & ex animi mei sententia cum
 D. Cardinali Inurea , prout ea de re scriptum mi-
 hi mandatum dederas . Excepit me humanissi-
 mè , offerens perofficiosè fauorem nobis suum
 in omnibus quæ suæ potestatis forent . Bonus
 senex cum ab eo discederem amplexatus est me
 osculanti manus eius . In medio eius quem
 cum illo habuissē iuuenis abieci me in genua , &
 nomine totius Societatis osculatus ei sum ma-
 nus .

nus. Quantum ex his quæ mihi respondit intelligo, multum ille probat nostrum procedendi modum. Dominus Legatus me tot officijs cumulat, ut numquam finis sit si enumerare velim. nec scio, quomodo inducere possem in animum illa admittere, nisi cogitarem, & quasi pro certo haberem, mihi ista apud Indos nihilò minore pretio quam vita ipsa rependenda. In Templo Domine Nostræ Laureti, Dominica, Palmarum excepi eius Confessionem, & ei Sacram Eucharistiam ministraui, Idem præstiti multis ex eius Domo. Feci Sacrum in Sacello Domine Nostræ; & Bonus Legatus egit ut secum Sacram Communionem perciperent intra Sanctam illam Aedem omnes sui domestici. Postea die Paschæ iterum confitenti absolutionem, & confesso Christi corpus impertij; item, quæ alijs ex eius familia probis viris & religioni deditis. Sacerdos familiaris Domini Legati multum se istic commendat orationibus vestrum omnium, is mihi spondit, se iturum Nobiscum in Indias. Fac salutes à me Dominam Faustinam Ancolinam; & dicas illi, nisi graue est, fecisse me vnum sacrum pro suo & meo

Vin-

Vincentio ; & cras aliud oblaturum pro ipsa .
 Præterea , certò sibi persuadeat , me numquam
 ipsius oblaturum ; ne tum quidem cum ero in
 Indijs . Meo quoque nomine reuoca , quæso ,
 in memoriam D. Petro, Fratri meo carissimo ,
 vt quemadmodum mihi promisit confessurum
 se peccata , & Sacram Eucharistiam perceptu-
 rum, sic faciat ; meque literis certiozem reddat ,
 an id, & quoties præstiterit . Quod si velit gra-
 tificari Vincentio suo & meo ; dic ei meo nomi-
 ne, vt ignoscat illis qui occiderunt eius filium ;
 quandoquidem pro illis Vincentius multum orat
 in cælo . Hic Bononiæ plus occupationis habeo
 in audiendis Confessionibus , quam nuper ist-
 hic in S. Ludouici . Omnes impensè saluto .
 quod singillatim quemque ac nominatim non
 memoro , non est (mihi credant verè loquenti)
 obliuionis culpa . Bononia pridie Kal. Aprilis
 An. MDXL.

Vester in Christo Frater & seruus

Franciscus

IPI.

EPISTOLA II.

E I D E M.

Gratia & Amor Christi Domini Nostri
Adsit semper nobis auxilio & fauore Amen.

Multa & continua Christi Domini Nostri
beneficia experti sumus toto itinere quo
Roma in Lusitaniam venimus, in quo con-
sumpsimus tres menses. Eo tanto tractu loco-
rum & temporum, in tot tantisque difficultati-
bus ac laboribus, usum semper fuisse optima
valetudine D. Legatum, & vniuersam eius fami-
liam à maximo vsque ad minimum, res est vnde
multas laudes & gratias Christo Domino Nostro
reddi par sit. maximè quod vltra communem
firum concursum, peculiarem suar manus prote-
ctionem adhibuit, ad Nos cunctis periculis libe-
randos; vti & ad inspirandam D. Legato men-
tem ac prudentiam continendę tam sancta Disci-
plina Familię suę, vt Religiosę Communitati
similior quam sæculari Domui videretur. Id
Ille assequebatur frequentando ipse Sacramenta.

Con-

Confessionis & Eucharistiae: Unde scilicet, ut famuli eius idem ultro, illustris exempli vi tracti facerent, tam frequenter & tanto numero, ut cum facile prouideremus inter eundem, vix in hospitij perturbatione temporis angustias commoditatem afforo satisfaciendi eo in genere tanta multis, necesse haberem de via interdum deflectere, equoque desilire: ac loco idoneo, caritativo audiendae parti famulorum operam praecurrere. Dum iter esset adhuc Nobis per Italiam, placuit Domino. Nostro mirabiliter Numen: suum ostendere in vno ex Famulis D. Legationis Comitibus nostris, illo ipso, quem Roma, vidistis conceptum propositum suscipiendae Viae Monasticae suspendisse, primum legi & ignauiora, ad extremum emisisse. Buius occurrit ingens incertum vadi. ad eum tentandum, fortissimum temeritate perurgente. Nos omnes reclamabamus. frustra id quidem. nihil enim minus per dubium torrentis alueum eques ille progressus est. Non multum processerat, cum imperus ruenis annis equi vires eluctatus, eum cum equite abripuit, spectantibus & miserantibus e ripa cunctis Nobis: tantumque mo-

momento in spatium auexit, quanto ferè interuallo vestrum diuersorium Romanum à S. Ludouici Templo diffusum est. Hic dignatus est Deus Dominus Noster audire arduas preces quas in illo spectaculo ad eum fudit seruus eius D. Legatus, rogans cum suis omnibus *non sine lacrymis* pro illius infelicitate salutis humanitatis desperata: Annuit Dominus, & manifesto miraculo, præsentis exitio perditum subtraxit. Gorebat is in Legati Comitatu Officium Stabulo Præfecti: qui sane cum præceps vorticibus ferretur, multò maluisset in Monasterio esse quam vbi tunc erat. Isque illum tum maxime scrupulus angebat, memoriam ingerens omissæ opportunitatis, quam tunc frustra quantouis redemptam cuperet. Hoc ipse mihi fassus postea est; affirmans, minus se in tam acerbo casu consternatum horrore periculi præsentis, quam verberare conscientia acriter exprobrantis vitam inconsultè actam sine vlla prouisione mortis. Addebat, præsertim se tali articulo turbatum fera Poenitentia ingressus in Monasterium dilati, quò se à Deo vocari non dubiè senserat. Adeoque

B

ple-

plenus his cogitationibus nobis est redditus,
 vt omnes vltro admoneret ne similia pecca-
 rent. Verbis dabat pondus vultus & frons
 loquentis, tam vltra solitum pallore ac sensu
 discriminis mutata, vt redire videretur ex In-
 feris. Sanè de poenis quæ ibi tolerantur mul-
 ta erat eius & pathetica Oratio, qualis illius
 foret qui esset expertus. quibus frequenter in-
 ferebat: planè ita fieri; vt qui per vitam de
 se ad mortem comparando non cogitarit, ei
 mortis necessitate ingruente, Dei meminisse
 non vacaret. Hi erant boni viri sermones,
 non hausti ex lectione, doctrina, vel medi-
 tatione studij; sed propriæ sensu experientiæ
 dictati. Non parum, hæc reputans, commo-
 ueor incuria simili multorum vitæ vsu nobis
 & amicitia variè notorum, quos differre pa-
 riter video executionem bonarum cogitatio-
 num, sanctorumque desideriorum Deo ser-
 uendi, quibus impelli se fatentur. maleque
 metuo ne tempus ijs quoque tale superue-
 niat quo tempore facere quod decreuerant ar-
 dentissimè optantes, nulla ratione poterunt.
 Quo die Vlyssipponem peruenimus offendi
 Ma-

Magistrum Simonem in expectatione accessus quartanæ, ea ipsa hora statim, ut putabatur, habituri redeundi vicem. cæterum tanta eum ex aduentu meo lætitia incescit (non minor credo quam qua Ego ex eius aspectu amplexuque affectus sum) ut languorem discusserit. nam nec eo die, nec deinceps ullum eius sensum habuit. Est autem ab appulsu huc nostro iam mensis euolutus. Itaque in plenam modo valetudinem confirmavit se; multumque in vinea Domini, non sine vberi fructu, laborat. Magnus hic numerus Hominum est amicè ac benevolè in Nos affectorum: ac sanè tantus ut molestè feram, fieri per nimiam multitudinem non posse, ut cunctis singillatim ea nos Visitationum & Salutationum officia reddamus, quæ pro notabili ac conspieua dignitate plerorumque, ipsis deberemus, si ea obire per tempus liceret. Notavi etiam plurimos ad bonum propensos, & Deo Domino Nostro seruire cupientes, quos saluberrimum esset iuuari quibusdam Exercitijs spiritualibus, ad concipiendum Propositum statim executioni mandandi quod *de die in diem* differunt. quoniam quantum-

B

2

cum-

cumque festinent. Homines in exequendo quod faciendum norunt, vix fugiunt quin rationem reddendam morarum habeant. quare multum attentionis adhiberi conuenit ad amoliendas cunctandi causas. Huius officij plena cognitio salutare multis stimulos admouet, per quos è veterno quodam excitati sentiant; se non inuenturos pacem vbi pax non est; præsertim ij. qui contra omnem rationem procurant, Deum eò pertrahere quò ipsi volunt; recusantes eò ire quò à Deo Domino Nostro vocantur; sinentesque agi se suis potius ipsorum inordinatis affectibus, quam bonis desiderijs in eorum mentes diuinitus immittis. Digni sane quibus misereamur magis, quam quisquam inuideat; quippe quos ire ac niti cernimus per tam saccliuem abruptamque viam: & improbo conatu laboriosi ascensus nihil aliud quam præcipitij periculum, imo certum ruinæ infelicis exitium quærere. Elapsis ab aduentu in hanc regiam Ciuitatem nostro tribus aut quatuor diebus, accersuit Nos Rex, & benignissimè excepit. Erat solus in cubiculo cum Regina: vbi cum illis per horam, & ali-

aliquantò ampliùs , fuimus . Quæsierunt ex nobis multa singillatim de nostra viuendi ratione , deque casu ac modo quo cognoscere inter nos , & coire in Societatem contigit . tum quò spectarent nostra consilia prima . postremò de persecutionibus quas passi Romæ sumus . In quo valde illos delectauit cum narraretur modus quo detecta tandem est veritas . Laudabantque quòd constanter ac fortiter promouissemus rem vsque ad extremum iudicij exitum . ac significabat Rex , cupere se videre sententiam qua sumus absoluti . Communis hic sane sensus est omnium , piè ac prudenter factum à Nobis , quod nulla conditione dimoueri nos passi sumus ab vrgendo vsque ad sententiæ vltimæ prolationem litis cursu : passimque tantum id commendant , vt non dissimulent sibi videri fore , vt nisi sic egissemus quemadmodum egimus , numquam relaturi fuissemus ex nostris ministerijs fructum vllum . Itaque finem , vt dixi , non faciunt prædicandæ illius nostræ constantiæ , vsque ad sententiam , quæ veritatem denique liquidam ostenderet , obfirmate durantis . Vt ad Regem

& Reginam redeam , placuit multum ipsis quod audierunt clarè de forma ac ratione nostrarum Domuum , ministeriorumque & totius Instituti consilio ac scopo . Inter hæc Rex vocari iussit Filiam suam Dominam Infantem , & suum Filium Regni Principem , vt illos videremus , commemoravit benignissimè quot filios & Filias sibi Dominus dedisset , quique ex illis mortui , qui superstites essent . Vterque tam Rex quam Regina summum erga nos affectum declararunt . Studiosè nobis commendauit Rex eo ipso die quo primùm eum vidimus , vt confessiones audiremus nobilium Adolescentum qui in ipsius Comitatu essent . Nam ipse Mandatum edidit , vt Nobiles Iuvenes omnes qui aulam eius frequentant , octauo quoque die peccata Confessario aperiant . In istius executionem mandati , & in eiusmodi Adolescentes , vt nos inuigilaremus seriò iniunxit . cuius curæ suæ hanc rationem dabat . Existimare se aiebat , si à puero insueuerint eius loci Adolescentuli cognoscendo venerandoque Deo , deinde cum maturuerint , viros bonos & frugi euasuros . Porro si Nobiles

biles quales esse debent fuerint , sine dubio plebem ad illorum Exemplum se formaturam. quare spem restituendi mores omnium Sæcularium Regni , in Nobilium Puerorum proba institutione verti. nec enim esse dubium, quin illius primi Ordinis conspecta Sanctitas bonam Regni partem imitatione trahat. Magnam nobis præbet Dei laudandi causam hic religiosus optimi Regis animus, & zelus inpromouenda gloria Dei Domini Nostri; tamque pia propensio in res omnes bonas ac sanctas. Nos omnes qui de Societate sumus plurimum illi debemus ob benignissimam in cunctos voluntatem, siue qui isthic estis, siue qui hic degimus. Retulit mihi Legatus qui cum Rege egit postquam eum nos eramus allocuti, dixisse sibi Regem: sibi vero iucundissimum futurum si omnes qui hactenus in Societatem nomen dedimus hic apud se congregare ac habere posset; etiamsi in eos alendos ornandosque partem magnam suarum opum impendere oporteret. Scimus multos ex Amicis Nostris conari hic impedire discessum in Indias nostrum; quòd illis videatur,

plus fructus nos hic reportaturos ex Confessionibus , sermonibus familiaribus , tradendis Exercitijs Spiritualibus , & exhortandis cunctis ad frequentes Confessiones & Communiones ; denique exercenda hic simili docendi instandique diligentia eius qua vti in India decreuimus . Inter eos qui sic sentiunt est Confessarius , est & Ecclesiastes Regis , cui vterque auctores sunt vt nos hic retineat spe vberioris fructus . Diuersa quorundam aliorum oratio est mira de prouentu ex nostra opera in Indijs sperando loquentium . Sunt autem qui hæc dicunt idonei talium auctores , qui multis annis in India fuerunt . Hi animaduertisse se affirmant , Gentes illas optimè dispositas ad suscipiendam Religionem Christi Domini Nostri , si eius Interpretes ac Magistros nanciscantur nostri similes , hoc est quorum procedendi modus tam longè ab omni specie auaritiæ remotus sit . Itaque si istam quam hic exhibemus abstinentiam neglectumque humanorum commodorum lucrique ac quæstus ; illic quoque teneamus , sine vlla dubitatione futurum aiunt , vt paucis annis duo aut tria Regna

gna Idololatrarum ad Christi Domini nostri fi-
 dem conuertamus. Neque enim cunctatu-
 ros illos Populos in credendo nobis, vbi planè
 perspexerint, nihil aliud nos quærere quam
 salutem animarum. Hæc nobis à Vitis tali-
 bus qui in te præfenti versati sint, & multis,
 vt dixi, annis in Indijs fuerint, asseuerata,
 ingentem fiduciam ingenerant fructus vberissimi
 ad Dei Domini nostri obsequium inde colli-
 gendi. Multatim hic diligentiam ponimus in-
 conquiendis Sacerdotibus, qui solo proposito
 sibi præmio diuini obsequij & salutis anima-
 rum, ire in Indias nobiscum velint. nec in-
 vlla te alia magis hoc tempore nobis vide-
 mur inferre ac gratificari Domino Nostro
 posse, quam in Socijs eiusmodi nobis adiun-
 gendis. Nam si manipulum vel duodecim so-
 lum talium Sacerdotum congregare possemus,
 qui in consilij istius ac propositi Societatem
 vnanimiter conspirare nobiscum vellent, citra
 omnem dubitationem est, nos magnum ope-
 rapretium facturos. Iamque aliqui eius ge-
 neris hic se nobis offerunt. Incidimus in Sa-
 cerdotem nobis alias Lutetiæ Parisiorum no-
 tum,

tum, qui promisit venturum se nobiscum, & usque ad mortem in vitæ ac consiliorum Societate persistiturum. Illum credimus satis certum nobis fore. dedit enim argumenta & pignora idonea constantis voluntatis. Est & alius subdiaconus, breui Sacerdos, futurus, qui se ad idipsum offert magna deuotione. Præterea Doctor quidam Medicus familiariter nobiscum olim Parisijs versatus, promisit se nauigaturum nobiscum in Indias, ibique facultate sua medendi eatenus tantum vsurum, quatenus id conducet ad iuuandas, & ad salutarem Creatoris sui cognitionem pertrahendas animas, citra vllum quæstum temporarium. Hoc semper maxime spectamus, vt ij quos nobis adiungimus ab omni avaritia alieni sint. neque id ipsum nobis sufficit, nisi ab omni quoque avaritiæ specie sint distinctissimi: ita vt nec in nobis, nec in familiaribus nostris quidquam conspiciatur vnde suspicio oboriri cuiquam possit, temporalia nos potius quam spiritualia captatum ac conquisitum ire. Egit Rex cum Episcopo nobis amico, itemque cum Confessario suo, de no-

bis

bis ad palam in Templis perorandum è sacro
 pulpito adhibendis. Id nos differebamus in
 aliquot dies, initium à rebus humilioribus
 ducere volentes. Continuimus ergo nos, nec
 Concionum habendarum voluntatem ostendi-
 mus; vtcumque qui nos norunt magnam
 audiendi nostras ex Ecclesiasticis pulpitis ora-
 tiones cupiditatem præferrent. Accersuit nos
 quadam die Rex, & post multa alia dixit no-
 bis; gratum sibi fore, si concionaremur. Tunc
 sanè ad id agendum nos obtulimus alacritate
 magna; non solum studio atque officio obse-
 quendi Maiestati eius; sed etiam spe, qua in
 auxilio Christi Domini Nostri fundata niti-
 mur, collocandæ, Deo fauente, non inutiliter
 operæ ad fructum animarum. Incipiemus octa-
 uo die à proxima Dominica, nec dubitare
 nos finit de aliquo prospero successu beneuo-
 lentia quam in nos præcipuam ostendunt Ci-
 ues huius Urbis. quod etiam atque etiam
 Dominum nostrum oramus, hoc est: *ut augeat
 eorum fidem qui de nobis aliquam expectationem
 habent.* Atque hanc ipsam opinionem quæ de
 nobis hic prospera percerebuit, speramus occa-
 sio.

tionem daturam Deo Domino Nostro, pro
 eius summa, cui vnice confidimus, bonitate,
 si minus nostra, saltem huius Populi tantam
 ad nos audiendos fidem & deuotionem osten-
 dentis, causa, dandi nobis scientiam & gra-
 tiam, ut possimus consolari eos, & qua vel neces-
 saria vel utilia sunt ad animarum salutem dicere.
 Vlyssipone v. Nonas Iulij An. MDXL.

Omnes Vobis in Christo Carissimis
 Franciscus

EPISTOLA III.

EDM D. E. M.

Gratia & Amor Christi Domini Nostri
 adsit semper nobis auxilio & fauore, Amen.

Postquam scripsi valde prolixè de rebus quæ
 hic sunt, offerunt se aliqua quæ tunc ex-
 ciderant. inter quæ hæc sunt: Si Breue quod
 tangit totam Societatem expeditum est, mitte
 huc, oro Te, eius exemplum: Nam Rex &
 qui nos hic amant, libenter id videbunt;

vti

vti & sententiam quam pronunciauit Prætor dum nos absoluit. Rex petijt Exercitia cum desiderio illa videndi: Si exemplum eorum è correctis videretur Tibi etiam mittere, gratissimum id foret Maiestati eius. Enimuero Magnus ille Princeps valde benè affectus est erga totam Societatem; & videtur nihil non obsequij à Nobis ei deberi, pro ingenti amore quo nos prosequitur. Binas à Te literas accepi, vtrasque perbreues; alteras scriptas vi Idus Iunij, alteras Kalendis Maij. Domino Legato pergratum erit accipere à Te aliquam Epistolam. quas ad eum dedisti, perlatas ipsi dum esset in itinere Roma huc, vix credas quanta cura conseruet. Si non posses scribere, fac vt quas Epistolas scribit Strada possimus ei ostendere. Hoc ipso temporis puncto accingimus Nos ad danda Exercitia duobus Licentiatis in Theologia, quorum vnus est valde celebris Concionator, alter Pædagogus Fratris Regis, Infantis nimirum Domini Henrici. Procuramus etiam ab alijs personis non vulgaribus ea desiderari; persuasi, quò maiori desiderio ea appetierint, eò plus ex ijs utilitatis

tatis percepturos. Est vnde laudetur Deus Dominus Noster dum videmus hic multos Sancta Confessionis & Communionis Sacramenta frequentantes. Statuas quid tibi videatur de Francisco Strada, ecquid placeat mittere eum in Academiam Combricensem. Nam ibi nec illi, nec alijs deerunt necessaria ad eorum studia; quantum sperare licet ex eo quod qui illic degunt valde bene inclinati sunt ad res omnes pias & bonas, quare non dubitamus quin breui in ista Vniuersitate Collegium quoddam Nostrotum instituat. Nos opportuno tempore non omitteremus agere cum Rege de excitando Conuictu Studioforum, ad quod opus esset doceri nos quæ tuamens sit circa formam institutionis eius, modumque in ea procedendi; tum de eo qui isti Congregationi præfuturus est, quaque Sodales disciplina teneri debent *ut crescant magis in Spiritu quam in literis*: ut cum alloquemur Regem, ei exponamus viuendi modum quem obseruaturi sint qui in nostris Collegijs operam literis dabunt, quo de toto argumento scribi à Te ad nos fusè peruelim. Non apparet obstiturum

turum quidquam quominus illic ædificetur Domus excipiendis Magistris & Scholaribus ; imo & aliæ Domus Instituti nostri . Multum libenter qui hic sunt facerent nobis Domos , si adessent qui eas incolerent . Episcopus Amicus noster dixit nobis : Regem nondum plane constituisse an missurus Nos in Indias sit ; quod illi videatur : nos hic non minus seruituros Domino Nostro quam illic . Institerunt duo Episcopi quorum contraria sententia est , nos nulla ratione detineri in his locis debere ; sed mitti in Indias : quod futurum existiment ut aliqui Reges conuertantur . Nos semper intenti sumus adiungendis nobis Socijs : & credo non defuturos , prout se res sensim procedendo aperiunt . Si hic remaneamus fundabimus aliquas domos . Facilius reperientur qui aggregentur nobis ad hic manendum , quam ad illud eundem . Si tamen iuerimus ; & Deus Dominus Noster annuerit nobis aliquot annos vitæ , instituemus cum auxilio eiusdem Dei aliquas domos inter Indos & Aethiopas . Si Breue quod tangit totam Societatem non est adhuc expeditum , tamen
da ,

da, quæso Te, operam vt nobis detur facultas ædificandi Domos nostræ Professionis inter Infideles. Siue autem hic hærebimus, siue nauigabimus ad Indos, per Amorem & obsequium Dei Domini Nostri obsecro Te, scribe ad nos modum & ordinem quem obseruare debemus in aggregandis socijs, idque *multum ad longum*; quandoquidem clarè perspicis exiguitatem nostri Talent. vnde nisi nos adiuues, ob nostram imperitiam negotiandi, omittetur occasio promouendi maius obsequium Dei Domini Nostri; Vale. Vlyssipone VII. Kal. Augusti.

Annus & subscriptio decrant autographa, recisa à quodam, vt apparet.

EPISTOLA IV.

DOCTORI MARTINO AZPILCVETÆ
NAVARRO.

Multum Reuerendè Domine.

EX quo in hac Ciuitate sum binas à Te literas accepi *amoris & pietatis erga me plenas.*
Chri-

Christus Dominus Noster, cuius amore motus es ad mihi scribendum, æquam tantæ isti Caritati & benignæ in me voluntati mercedem reddat; quando Ego; vel si cupiam, nequeo exolvere me hoc debito; nec satis vicissim respondere eximiæ tuæ in me immerentem & inopem benevolentia. quare agnoscens & confitens debilitatem in hac parte meam: ac *per Dei clementiam* cuius singulare donum est seipsum nosse, intelligens *quam inutilis ad omnia sem* post aliquem mei quoad possem explendi officij conatum, *studii spem omnem & fiduciam meam in Deo ponere, videns me nemini posse æquam gratiam referre. & hoc me plurimum solatur, quod potens est Deus sanctæ Animæ tuæ & similibus retributionem amplissimam pro me dare.* quod de meis rebus; ac *praesertim de mea vita instituto* præ te fers velle cognoscere, gauderem equidem offerri nobis occasionem mutui congressus. Nemo enim me paratior est ad omnia quæ in hoc genere scire aues Tibi plenissimè communicanda. Nec despero fore ut Deus mihi Dominus noster, inter multas quibus me divina eius Maiestas benignissimè cumulat quo-

C

ti-

tidè gratias , hanc quoque adiungat eximiam ,
 videndi semel in hac vita & per otium allo-
 quendi Te , priusquam cum meo Socio in
 Indias soluamus . Tunc sane licebit plenissi-
 mam ex me coram audire rationem omnium
 eorum de quibus per tuas literas interrogas .
 tam multa enim illa sunt , vt *scripto id fieri*
commodè nequeat . Ad id quod Epistola tua
 adiungit : *multa pro Hominum consuetudine de*
nostris Institutis dici : hoc tantum in præsens
 repono : *parum refert, Doctor egregie, ab Homi-*
nibus iudicari; præsertim ab ijs qui prius iudicant;
quam intelligant , Qui has Tibi à me reddit
 Blasius Lopez in clientelam atque in discipli-
 nam transcribi tuam peroptat . Hunc Ego
 amo plurimùm mei vicissim amantem ; &
 pro ea necessitudine Te rogo , vt si *preces meae*
apud te quidpiam possunt (possunt autem multum,
per Tuam Humanitatem) excipias benignè ,
 me tradente ac commendante , prolixum istud
 eius erga Te studium , quod offert ; maiorem
 in modum cupiens , & vt Patrono Tibi ob-
 sequi ; & vt Magistro dare operam . Scribe
 igitur illum , quæso Te , in numero tuorum :
 in

in quo præterquam sem Deo Domino No-
stro , vt spero , gratam , & haud dubiè Te
dignam feceris ; etiam singularem à me gra-
tiam inibis . Obstringes , inquàm , me Tibi
magno & peculiari beneficio , si curare bonum
hunc Iuuenem , & in studijs literarum dirigere
ac iuuare dignaberis , sic animo & studio pa-
ratum , vt adolescentiam suam meditationi do-
ctrinarum , quibus Tu excellis , certum habeat
impendere . Reputare Te conuenit , quantum
Deo debeas , qui Te isto eximio Talento in-
signis eruditionis locupletauit ; non vtique ad
tuum vnus fructum : sed vt multis proflis .
Deus Dominus Noster nostræ pariter ambo-
rum semper custodiæ inuigilet . Amen .
Vlyssippone iv. Kal. Octobris Anno MDXL.
Tuus in Christo quoadusque uixeris

Franciscus de Xanter .

EPISTOLA V.

PP. IGNATIO DE LOYOLA

ET PETRO CODACIO ROMAM.

Gratia & Amor Christi Domini Nostri
adsit nobis semper auxilio & favore Amen.

HOs raptim deproperare verius cogimur
procincto & multum festinante Curso-
re. Paucis igitur sic habetote: Bene valere nos
& crescere. Iam sex numero hic sumus; omnes
ex notis nobis Lutetiæ Parisiorum, præter duos,
Paulum videlicet & Emanuelem de Sancta Cla-
ra. Domino enim nostro placuit in tantum for-
tunare vota & conatus nostros, hisce nobis so-
ciandis adiutoribus ad celebrandum nomen eius
inter Gentes quæ ipsum non nouerunt. Im-
putamus celesti fauori quem vos isthinc con-
cilietis nobis, fructum qui hic existit ex no-
stris ministerijs, longè superior facultate, scien-
tia, intelligentiaque nostris. Tam multi, ij-
que præstantis dignitatis ad nos accedunt ape-
rien-

riendæ causâ, per sacram confessionem, conscientia, vt tempus desit quo cunctis satisfaciamus. Dominus Princeps Henricus summus Inquisitor Regni huius, & Regis Frater, sæpius commendauit nobis, vt curam suscipere eorum in spiritu iuuandorum qui Sacrae Inquisitionis custodia tenentur. Hos itaque quotidie adimus, damusque operam vt intelligant, quanto Dei beneficio in eo Poenitentia Gymnasio exerceantur. Ad eos simul cunctos exhortationem habemus semel quouis die: tradimusque Exercitia primæ Hebdomadæ, magno ipsorum solatio & fructu. Multi ex illis dicunt nobis, agnoscere se singularem in ipsos Dei gratiam, quod opera nostra primùm audiant plurima scitu necessaria ad salutem animarum suarum. Ante hos paucos dies misimus ad vos literas Regis ad Pontificem & ad Oratorem in Vrbe suum, quibus commendat res nostræ Societatis vt suas proprias. Ad commendatitias eius generis in hac Aula impetrandas, iam non egemus interpositione ullius: per nos ipsi sufficimus. Nunc quoque Rex, nisi esset in graui luctu ob mor-

tem Principis Eduardi , scripsisset iterum ad sanctissimum Dominum & ad Cardinalem SS. Quatuor Coronatorum , alijsque quorum isthic fauor necessarius aut vtilis rebus nostris est , Verum ita , vt dixi , obrutus dolore ac consternatus est acerbo funere Principis sui Fratris , vt domi clausus neminem admittat ; & tristi iustitio negotia pendeant . Concedendum pio mœrori iustum spatium est . Vbi resederit post paucos dies exorabimus ab optimo Rege literas quam voletis multas ad quoscunque designabitis . Quidam qui studiorum cursum Parisijs confecit , vitæ Societatem nobiscum iniit . Nomen ei , Magister Consalvus Mederes . Nondum est Ordinibus initiatus . Per Dei Domini nostri obsequium oramus , impetrate & mittite Rescriptum Pontificium cuius vi , extra consueta tempora , tribus diebus festis promoueri per solitos gradus ad Sacerdotium ritè possit : vt Sacretur Presbyter antequam soluamus in Indiam . Opus etiam esset impetrari Priuilegium sex Clericis arbitrato nostro communicabile , vtendi Breuiario nouo . Ea res vsum haberet non-

nonnullum ad facilius alliciendos quosdam
 ut nos in Indias sequi vellent. Per Domini
 nostri amorem vos obtestamur, curate quam
 celerrimè perferri ad nos Breue quò dirigi-
 mur in Indias. Nam tempus eò solvendi in-
 stat. Magna nos spes tenet fructus vberis ex
 illa nostra navigatione secuturi. Facite, ora-
 mus vos, quam primum sciamus, quid nos
 oporteat constituere de ijs, qui aut Parisijs
 fuerunt studiorum causa, aut eò ituri sunt.
 Respondetis etiam distinctè ad ea quæ scrip-
 simus de Strada, deque consilio excitandi
 Contubernij Scholarium nostrorum in Co-
 nimbricensi Academia. Nam ad id, & pia-
 cius generis opera primum hic paratumque
 habemus favorem Procerum, & liberalitatem
 locupletum. Docete igitur citò nos, quid
 circa hæc decreueritis, ut prout iusseritis effi-
 cere conemur quod videbitur *magis expedire*
ad laudem Dei. Rapit chartam è manibus
 Veredamus moras increpans. Ergo quod ha-
 ctenus hic scripsi, sit instar Epistolæ com-
 munitis mecum Magistro Simoni: huius au-
 tem, communis item utrique, subscriptio,

quasi figilli vicem præster. . XI. Kal. Nouem-
bris Anno MDXL.

Vtriusque nomine, Magister Simon.

EPISTOLA VI.

IOANNI III. REGI LVSITANIAE.

Domine. Sic velim habeat Maiestas Tua,
itaque secum, quæso, reputet: Deum
Dominum Nostrum Tibi potissimum, præ cun-
ctis qui sunt vsquam Christianis Principibus,
harum Indiarum Imperium tribuisse, vt ex-
perimentum Tui caperet; probaretque qua
fide commissum negotium gereres, quoque
officio grati animi beneficijs responderes. Ne-
que in hoc tam spectasse, vt regium tuum
Fiscum ditaret prouentu pretiosorum fructuum
è terris exteris, & importatione Gazæ pere-
grinæ; quam vt suggerendis occasionibus he-
roicorum laborum, virtuti ac religioni Tuæ
benignam materiam offerret commendandi se
se, adducendis zelo tuo ardenti, operaque
per Te adhibita gnauorum Ministrorum, In-
fide-

fidelibus horum tractuum ad notitiā Creatoris & Redemptoris Mundi . Iure igitur ac meritò impensè commendat Maiestas Tua ijs quos in has Regiones mittis , vt plurimū elaborent in latè propaganda nostra Sancta Fide , Religioneque augenda ; quandoquidem à Te intelligis rationem repetiturum Deum salutis tam multarum Gentium ; quæ paratæ sequi viam meliorem , si quis ostendat , interim inopia Doctoris in cæcis tenebris ac grauissimorum criminum sordibus , & suum Creatorem continuè offendunt , & suas ipsi animas miserè in æternum exitium præcipitant . Referet Maiestati Tuæ quæ vfu comperta habet de docilitate harum Nationum ad Fidem , deque cæteris opportunitatibus quæ hic se offerunt rei Christianæ benè gerendæ , Michaël Vazius , qui Proëpiscopus hic fuit , hinc modo ad vos transiens . Is tantum sui desiderium Christianis harum partium relinquit , vt remitti huc eum statim anno sequenti ad consolationem & præsidium ipsorum expediat : quamquam est cur id decernas tua ipsius causa . Nimirum vt sic exoneret in tam idoneum
& in-

& industrium Ministrum, officium quo vir-
 ris graui, procuranda in his locis Diuina
 Gloriz. Hoc enim tam fidei dispensatore,
 tamque experientis, isti negotiorum prefecto, se-
 cure potes acquiescere: certus ipsum pro ea
 excellenti virtute, qua tot annis probata vene-
 rationem totius hic populi meruit, nullam
 prætermitturum occasionem Religionis vel tuen-
 dæ vel augendæ. Iterum etiam atque etiam
 rogo atque obtestor Maiestatem Tuam, ut si
 Dei obsequio & Ecclesie rationibus consultum
 vis; si tot probis & laudatis hominibus in
 India degentibus, si Christianis recens conuer-
 sis ad nostram Sanctam Fidem, si mihi deni-
 que quidquam in hac vita gratificari tanti du-
 cis, iubeas ad nos redire Michaëlem Vazium
 Proepiscopum, qui modo hinc discedit. Non
 aliæ mihi causæ hoc petendi sunt quam obse-
 quium diuinum, incrementum nostræ Sanctæ
 Fidei, & exoneratio Conscientiæ Maiestatis
 Tux. Verè me loqui Deus Dominus noster
 mihi testis est. Scio enim quantum talis vi-
 ri desiderium, quanta necessitas in his oris sit.
 Ergo ut officio satisfaciam, & conscientiam

ego

ego quoque meam deonarem , dico & profiteor Maieſtati Tuæ , omnino neceſſarium eſſe , ſi cupis promoueri dilatarique noſtram Sanctam Fidem in his Indiæ Regionibus , ſi optas eos qui Eccleſiæ iam aggregati ſunt , ab ea non auelli , & ad patrias ſuperſtitiones redire , offenſos ac deterritos multis iniurijs ac vexationibus quas graues patiuntur præſertim à Miniſtris Maieſtatis Tuæ , vt huc mittas Michaëlem Vazium , cui forte peccus & conſtans animus eſt ad obſtandum Perſecutoribus Chriſtianorum . Quamuis Episcopus ſit Præſatus tam conſummata virtutis quam reuera eſt ; tamen idem , quod Tua Maieſtas non ignorat , iam ſenio grauatur , totque morbis affligitur , vt ad labores ferendos quos eius Præſectura accurata functio ſummos in hiſce Partibus iniungit , viribus corporis deſtituatur ; vtcumque animi vires in eo abundent , & in dies augeantur . Deus enim cum tanta gratia dignatur , vt quantò magis in carne debilitatur , tantò plus corroboretur in ſpiritu . Qua ſolet mercede Deus Dominus noſter remunerari eos qui multos annos perſeuerarunt in
eius

eius obsequio ; impendendo vitam & ætatem vniuersas exantlandis eius causa laboribus maximis ; quousque referant quasi plenam victoriam de suo corpore spiritui rebeli . Talibus quippe indulget Deus eum assiduam contentionum fructum in vltima ætate ; ad exemplum & perseverantiam eorum quibus præsumt , quo veluti reiuuenescere se sentiant renouatione spiritualium virium , eo maxime tempore quo natura deficit , oppressa incommodis decrepiti senij . Ita vt ea proportionem qua sensim deficit vita in virtute transacta , mutetur corpus terrenum in spiritum celestem . Quocirca Episcopo necessarium , nunc quidem , auxilium est ad tolerandos officij sui labores .

Peto Domine Rex & per Dei obsequium obsecro , vt qua ego rectissima intentione , syncerissimæque veritate scribo hos versus , pari Tua Maiestas æquitate animi ac favore beneuolo excipiat quod suggero . Nimirum sola instinctus cura honoris & obsequij diuini , desiderioque vero exoneraudæ conscientia Tuæ regis , oro & flagito , vt
non

non tantum per literas commendes tuis hic Ministris res obsequij diuini ; sed etiam puniendis ijs qui officio hac in parte defuerint, commendationem istam sancias exemplis iustæ ultionis. Enimuero periculum est, ne à Deo Domino nostro Maiestatem Tuam ad suum iudicium citante (quod futurum est quando minus expectatur ; nec spes aut ratio est id declinandi) ne tunc, inquam, à Deo irato audias : cur non in eos animaduertisti, qui à Te auro-rati, Tibique subditi, mihi erant in India, contrarij : cum in eisdem, si negligentesprehenderentur in tuis vectigalibus & Fisci rationibus curandis, seuerè vindicares ? Nec scio, Domine, quanti ad tuam excusationem momenti habitura sit tali tempore responsio Tua, dicentis : equidem annis singulis cum isthùc scribebam, res diuini tui obsequij commendabam. Reponetur enim continuò : At qui eos qui tam sancta ista mandata susceperant, deque habebant, impune id facere sinebas. cum interim quos compereras in rerum tuarum procuracione parum fidos aut strenuos, debitis poenis subijceres. Per Ego Te, Domine,

ne, quo flagras zelum Gloriæ Divinæ, perque curam quam habes antiquissimam expediendarum apud Deum rationum officij proprij, ac conscientiæ deonerandæ, obtestor atque adiuro Maiestatem tuam: Mitte huc idoneum cum autoritate necessaria Ministrum, cuius vna cura sit, prospicere saluti innumerebilibus animarum quæ hic periclitantur: qui-que in ea procuratione potestatem à Te habeat liberam ab imperio & ditione illorum quos vectigalibus & regni tui negotijs propriè vacare iubes: ut sic in posterum incommoda & scandala vitentur, quibus antehac multis & grauibus res hic Christiana laboravit. Ineat Maiestas Tua exactam rationem, & plenam secum summam colligat fructuum & temporalium bonorum quæ Dei beneficio ex Indijs percipis. Deduc inde quod hic in Dei obsequium & causam Religionis expendis: Sicque cunctis prudenter æstimatis, inter tuas regias, & Dei ac celestis Regni rationes eam partitionem institue, quam gratus & religiosus tuus animus æquam fore bonamque iudicabit: cauens, ne Creator rerum omnium

par-

parte nimis exigua largiter effusorum in tuum sinum Bonorum angustè ac parcè remuneratus à Te videri possit. Nec cunctetur in hoc diutiùs, aut procrastinet vltteriùs Maiestas Tua. Quantum enim cumque festines, sera iam hæc fuerit diligentia. Urget me ad hoc scribendum vera & ardens mei cordis erga Maiestatem Tuam caritas; vtique cum audire mihi videar voces ex his terris missas ad Cælum Inditæ conquerentis, auarè secum agi à Maiestate Tua, quòd Prouentuum vberiorum qui ærarium ex ipsa tuum ditant, tantulam vix particulam in subsidium spirituum eius necessitatum longè grauissimarum conferas. Negotium salutis animarum in hoc tuo Indiæ populo, eui prospicere ex officio incumbit Maiestati Tuæ, quo loco ac statu sit, cognoscere, opinor, non erit ingratum. Iasanapatæ & in Ora Coulani facile ante annum vertentem plus centenis Hominum millibus ad Christi Ecclesiã aggregabuntur. Non loquor de Insula Ceilano, cuius Regem vtinam multus ille quo eum prosequeris emolliret fauor, ne tam durè

Chri-

Christum Iesum ab omni parte suæ ditionis exclusum vellet. Mittat huc quæso Maiestas Tua quamplurimos è Societate nostra, qui non modo sufficiant baptizandis & Christiana Doctrina imbuendis tam multis Hominibus qui in hisce tractibus ad fidem Christi amplectendam inducuntur; sed etiam ex quibus abundant qui mitti possint Malacam, & in finitimas ei Vrbi regiones, vbi nunc plurimi Christo dant nomen. P. Magister Iacobus, & Dominus Paulus in Collegio Sanctæ Fidei versantur. Hi quoniam copiosè ad Maiestatem Tuam scribunt de illa Sancta Domino, nihil in præsens de ea dicam; nisi quod peto in summa parte gratiæ, ne grauetur Tua Maiestas scribere Cosmo Agnezio, ut quando idem cæpit, idem promouit Sanctum illud Contubernium, perducere ipse ad fastigium pleneque absolvere ne desistat; nec in hoc defatigetur: constituram enim ei à Deo primum, tum etiam à Maiestate Tua dignam præclari operis mercedem. Franciscus Mansilla & Ego versamur in Promontorio Comorini cum Christianis quos fecit Michaël

Vazius

Vazius Proepiscopus Indiæ . . Nunc habeo
 mecum tres Sacerdotes ex Indigenis eius ter-
 ræ . Collegium Cranganoris , quod opus est
 Patris Fratris Vincentij , magnis incrementis
 adolescit : & , si Maiestas Tua pergat ei fa-
 uere, vt hæcenus fecit , è bono proficiet in-
 melius . Est profecto cur plurimæ Deo gra-
 tiæ agantur ob fructum ad Christi Domini
 Nostri obsequium ingentem qui ex eo San-
 cto Collegio existit . Vnde , vt spes est ve-
 risimilis , paucis annis prodituri sunt viri Re-
 ligiosi qui Malabarem vniuersum , quantum-
 cumque nunc vitij & erroribus oppressum ,
 ad pudorem salutarem sui miseri status sint
 adducturi ; & cæcis istis mentibus Christi Do-
 mini Nostri lucem illaturi , (manifestaturique
 nomen eius , opera & ministerio discipulo-
 rum P. Fr. Vincentij .) Oro & obsecro Dei
 causa dignetur ei fauere Maiestas Tua , tum
 cætera demonstratione regię benignitatis , tum
 indulgendo ipsi eleemosynam quam petit .
 Quandoquidem in his Indiæ regionibus spero
 me diem extremum obiturum ; nec vmq̃am
 in hac vita visurum Maiestatem Tuam , adiuvaa

D

me

me quaeso, Domino, Tuis orationibus, ut
 in altera vita, cum maiori utique quiete,
 quam quæ nunc est, videamus inuicem;
 postulando à Deo Domino nostro pro me
 idem quod Ego vicissim pro Maiestate Tua
 postulo; nempe ut in hac vita det Tibi gra-
 tiam sentiendi & agendi id quod in momen-
 to Tuæ mortis gauderes Te fecisse. Cocino
 xiii. Kal. Februarias anno MDXLV.

Tuæ Maiestatis Seruus

Franciscus.

EPISTOLA VII.

MAGISTRO SIMONI RODERICO
 E SOCIETATE IESV.

Gratia & Amor Christi Domini Nostri
 adsit semper nobis auxilio & fauore Amen.

Quas Romam seribo literas eas ad Te
 patentes mitto, ut ipse prius perlegas,
 & inde hausta notitia rerum quæ hic
 geruntur, inciteris ad submittebndos nobis
 quo-

quotannis quamplurimos poteris Operarios Evangelicos . Nam talibus , quamlibet multi veniant , abundè hic erit in quo ad Dei obsequium operam insigniter nauent . Quod attinet ad tuam quoque ipsius in has oras professionem , equidem si confidere possem , vires in Te ac robur corporis cum vigore animi paria facere , vltro Te inuitarem rogaremque multum ne venire grauare : si tamen id P. Ignatius probaret , eiusque is Tibi consilij autor fieret : Pater enim noster est , cui obedire nos oportet , nec eius iniussu vel pedem mouere fas est . De Iacobo Fernandio narro Tibi : vidisse me illum Goæ ante has ferme quatuor hebdomadas saluum & benè valentem : Iucundè atque ex animi sui sententia diuersatur apud Collegium Sanctæ Fidei , in Contubernio Magistri Iacobi & Domini Pauli , strenueque ibi ad Dei obsequium contendit , eo fructu , vt cum nec istius commorationis , nec operæ poeniteat : Dixit mihi se fusè ad Te scribere ; cui equidem magnopere censeo rescribas ; quando tantum Te amat , & tua causa vult . Incredibilem ei

voluptatem afferent tuæ literæ; maxime si in eis legerit. Tibi probari commorationem istam eius in Collegio Goano ubi nunc degit. Franciscus Mansilla & Ego commendamus nos ferventibus orationibus tam tuis quam Sociorum omnium. Nos in has oras longè submoti, tenues velut vestri clientuli, è vestra opè ac patrocínio spes ferè ac rationes suspensas trahimus. Quare vestra caritate dignum est (vniuersim omnes & singillatim vnumquemque compello) vestræ inquam benignitatis ac pietatis est, in vestris officio incensis & sacrificijs & precibus causam apud Deum nostram agere; & quibus multis hic vehementer indigemus animi corporisque subsidijs ac bonis, ea nobis impetrare: adhibitis per vos eodem etiam suffragijs Externorum qui ductum in via spiritus vestrum sequuntur. Multum etiam Te rogo, & per Dei amorem precor, scribe ad me, aut, si per te non potes, quibusdam Sociorum ut id agant præcipe. Scribatis autem fusè; nec summatim aut generatim solum, sed etiam particulatim ac minutim indicando singulos

Fra-

Fratrū nostrorū in Lusitania , Romæ ,
 alibi , degentium . Siquidem non aliū reli-
 quum habemus in hac vita fructum animi
 maiorem , quam quem appellantibus huc &
 Regno navibus , literarum istiusmodi lectione
 percipimus . Quam scribo Epistolam Socijs
 Romanis , communicabis , nisi graue est , Pe-
 tro Caruallio summo Amico nostro ; eique
 nomine meo dices : me , quoniam in Fra-
 trū nostrorū qui Romæ , quique in Lu-
 sitania degunt , loco ac numero ipsum ha-
 beo , existimasse quas ad illos do literas , ad
 ipsum quoque pertinere ; ac propterea sepa-
 ratim ei non scripsisse . Idem persuadeas ve-
 lim singulis Fratrum nostrorū qui isthic te-
 cum sunt : videlicet eum esse meum erga
 quemque ipsorum amorem verum , vt pro-
 priè vnicuique scripturus fuerim , nisi vnā
 istam Epistolam in solidum imputandam cui-
 libet , & sic vicem multarum considerem
 habituram , vtili ipsis , mihi necessario com-
 pendio . Quas gratias & Indulgentias ad ma-
 gnum vsum harum Regionum , instante Pro-
 rege , dudum petendas Roma curauī ; de

quibus & hoc anno ad Regem scribo , rogo Te , pro eo quantum consolationem ac profectum Fidelis harum partium Populi cupis , quantumque Deo Domino Nostro gratificari atque obsequi studes , da operam apud Regem yt is meminerit , & velit per suum Romæ Oratorem earum expeditionem vrgeri. Iam ante hos annos aliquot , & iterum hoc anno , scripsi ad P. Ignatium , vt impetret à Summo Pontifice Aræ maximæ Templi Goani quo Sanctæ Fidei Collegium vtitur , Privilegium eius geminum quo aliquot Romæ Altaria insignita sunt : ad quæ quoties cuius Sacerdos Missæ Sacrificium offert , toties vnam purgantibus flammis animam liberat . Si & Tu nobis ad effectum huius voti conferre aliquid potueris , & Proregi , qui id enixè postulat , & Sancto illi Collegio ac Fundatoribus eius , dignissimis quibus optata contingant , rem feceris multò gratissimam . Fac quamplurimos isthinc mittas in Indiam . Quò plures venerint eò latius extendentur Ecclesiæ Sanctæ limites . Doctus experientia , quanto damno publico hic defit copia virorum arden-

ardenti zelo studentium inremento, nostræ Sanctæ Fidei ac Religionis Iesu Christi Domini Nostri, tam sæpe urgeo ut ad hanc iam albam messem Operarij mittantur. Deo, cui cordium intima patent, notum est quantopere Te videre cuperem. incredibiliter lætarer amplexando & coram affando Te. Debes hoc virtuti Tuæ & cæteris donis à Deo in Te largiter effusis. Horum spes præsentis. vñ, fruendorum conspectum mihi tuum multò desideratissimum facit. Si congressus noster mutuus ad rationes maioris, aut saltem paris obsequij Diuini congrueret, quantis ex illo lætitijs penitus mulcerer, quantaque voluptate Tibi coram inferuirem, solus nouit, solus ad verum æstimat, quem arcana mentium non fallunt, Deus. Neminem patiaris Amicorum tuorum in Indiam cum Præfectura mitti, ad regias pecunias & negotia tractanda. Nam de illis verè illud scriptum capere licet: *Deleantur de libro viuentium & cum iustis non scribantur*. Quantumuis de aliquis forte quem noris & ames virtute confidas: tamen, mihi crede, obsta & quan-

tum potes pugna ne in istam obijciatur aleam; alioqui nisi confirmatus in gratia sit, sicut Apostoli fuerunt, caue speres perseveraturum in officio, & constantem in innocentia futurum. Vis est, pene dixerim, quædam inclutabilis qua in præceps protruduntur, cum ad lucri pellaciam, ad prædæ opportunitatem, ad famem cupiditatis præsentis gustu irritatæ, torrens supernè ingruens exempli ac consuetudinis incubuerit. Invidiam, & tantum non culpam, furto usus publicus detrahit: dum vix dubitatur: fieri non male quod impune sit. Ubique, semper, rapitur, congeritur, aufertur. Semel captum numquam redditur. Quis enumeret artes & nomina prædarum? Equidem mirari satis nequeo, quot, præter usitatos modos; insolitis flexionibus, inauspicatum illud *rapiendi* verbum quædam Auaritiæ Barbaria coniuget. Inter hæc ubi euocantur ex hac vita, miserabile est, quam malè subductis, quam perditè confusis spei ac salutis rationibus, infelices animæ ad Tribunal inexorabile sistantur. Michaël Vazius hic Proepiscopi munere functus, isthuc profici-

ficiſcitur . Homo eſt quo vix alium arden-
 tiorem reperias zelatorem honoris obſequii-
 que Divini . Non dubito quin viſurus ip-
 ſum allocuturusque ſis , & ex illa quam in-
 eo animaduertes pace lætitiæque animi , ve-
 hementi ſtudio Divinæ gloriæ coniuncta , con-
 fido Te informaturum notitiæ & æſtimationem
 veram laudum ac meritorum eius ; cui
 poteris tutò credere , copioſè ac plenè haud
 dubiè tecum acturo de cunctis quæ hic ge-
 runtur . Scribo ad Regem de illo ; ſuadens
 quantum poſſum ad exonerationem conſcien-
 tiæ tuæ , tum Maiestatis eius , vt eum
 citò huc remittat . Eget enim eo viro incre-
 dibiliter India : quoniam hic eſt qui Chriſti
 ouiculas à vi defendit atque infidijs inſatiabi-
 lium luporum . Homo eſt Michael Vazius
 intrepidus & fortis ; qui numquam deterretur
 ab allatrandis ijs qui reſens ad Chriſti reli-
 gionem aggregatos perſequuntur & bonis euer-
 tunt . Si alium huius loco Rex mittere huc
 volet , quem reperiet (vt minimam Vazij
 dotium memorem) pari cum eo uſu pradi-
 tum Indicarum rerum , quibus per annos duo-
 decim

decim non interfuit solum, sed etiam præs-
fuit ? quem, qui sic amatur à Bonis, timea-
tur à malis ? Planè sic habet : si alium Rex
quærat, quantumvis in deligendo attendat,
magno se exponet periculo aberrandi à sco-
po quò collimat. Quare age, rogo Te,
feriò cum eius Maiestate, vt hunc remin-
tat. Vale. Cocino. VI. Kalend. Februar.
Anno MDXLV.

Tuus verus & in Christo

Amantissimus Frater

Franciscus.

EPISTOLA VIII.

PATRIBVS PAVLO CAMERTI, IOANNI
BEIRÆ, ANTONIO CRIMINALI, ET
CÆTERIS SOCIIS. GOAM.

Gratia & Amor Christi Domini Nostri
adsit semper nobis auxilio & fauore, Amen.

Prolixis literis quas ad Vos per P. Com-
mendatorem misi, fusè vobis exposui,
esse me in procinctu ad iter Macazatem ver-
sus :

sus : sed quod posterioribus inde nuncijs acceperimus , haud quaquam esse illic res tam bono loco ac nobis erat persuasum , non sum illuc profectus ; cogitoque iam Amboinum , vbi & multi iam Christiani sunt , & quæ cæterorum docilitas laudatur , multorum ad Ecclesiam facile secutura videtur accessio . Inde ad vos scribam quæ præsens video de regionis eius statu , deque dispositione Indigenarum ad fidem , ac fructu qui verissimiliter sperari ex laboribus ibi exantlandis potest . Pro usu quem præsentī experientia mihi peperit rerum Promontorij Comorinensis & Goæ , quemque , Deo iuvante , comparabo Amboinensis & Moluccensium Tractuum , cum eos inspexero , scribam ad vos in quibus potissimum horum locorum collocari vestram industriam ad maius Dei obsequium videatur utilius . Quod nunc est , rogo vos Carissimi Patres Ioannes de Beira & Antoni Criminalis , vt subito ab his visis literis expediatis vos ad quamprimum eundem in Promontorium Comorini , vbi utiliore Dei obsequio nauabitis operam quam isthuc Goæ :
vnde

unde assumetis P. Franciscum Mansillam, si forte ibi sit; ipse enim peritus est Comorinensis regionis, & ab eo intelligetis quo pacto vivere & operari vos illic oporteat. Omnino velim, si Patrem, ut dixi, Mansillam hæ literæ Goæ repererint, ut ambo vos, eo tertio adiuncto, simul in Comorinum profici-
 scamini. Per Deum oro vos ne aliter faciatis; neque, quacumque demum obstante causa, omittatis profectionem istam, quam planè cupio, & iudico necessariam. P. Nicolaus Lancilotus subsistet in Collegio S. Pauli, profitenda ibi Grammatica, ad quod è Lusitania missus est. Quia confido Vos, quæ vestra est caritas, non aliud facturos quam quod hæc præscribit Epistola, plura de hoc non addam. Paule Camers carissime multum oro Te, per quo Iesum Christum amore prosequeris, ut acriter inuigiles utilitatibus & conseruationi Domus istius. Ante omnia Tibi etiam atque etiam commendo ut plenam perfectamque exhibeas obedientiam ijs qui eius Domus qualemcumque Præfecturam exercent. Sic habe: nihil Te vlla in parte mihi

hi gratius, nihil posse iucundius facere, quam si planè ad nutum ipsis obtemperes. Equidem si isthic essem, nihil, ne minimum quidem quantulumcumque facerem contra, vel præter auctoritatem & voluntatem eorum, qui Sancto isti Domicilio præsunt; obsequereturque illis diligentissimè in omnibus quæcumque mandarent. Optoque ac spero Deum intimo in animam tuam afflatu inspirationis suæ persuasurum Tibi penitus: nulla Te rem maiorem inire ab se gratiam posse, plusque ad suum obsequium laudemque conferre, quam, eius amore, abnegando tuam propriam voluntatem. Scribe ad me quæso singillatim de cunctis nostris Patribus ac Fratribus, præcipuè de P. Francisco Mansilla, per nauem quæ solutura isthinc Moluccum versus est. Scio Te id facturum fusè ac diligenter; & iam nunc præcipio spe ac desiderio voluptatem quam mihi literarum istarum afferet lectio. Rogo Vos Carissimi Fratres, orate continuò pro me quotidianis vestris cum Deo colloquijs & Sanctis Sacrificijs. Indigeo peculiariter isto à vobis auxilio propter disci-

scri-

scrimina quæ adeo , nauigans in terras barbaras omnis generis periculis infestas . Proficiscitur hinc ad vos Simon Botellus , benè affectus erga istam Sanctam Domum . Referet ille vobis minutè de me ac rebus meis . Amicissimo illo vtor , vicissimque anno hominem plurimum . est enim vir valde bonus & Dei amans ex verò . Rôgo Te vt eius amicitiam diligenter colas . Omnia ille in me veri Amici officia cumulatè præstitit ; dono mittens quantum opus fuit ad viaticum & instrumentum nauigationis huius meæ , cum beneuolentissima significatione præstantis caritatis . Remuneret vtinam illum mea vice , qui potest , Deus ; quantum enim illi debeam sentio . Deus Dominus noster , Carissimi Fratres in Christo ; nos in sua sancta gloria coniungat ; quando in ista vita tam variè dispersi degimus .
 Malaca xvii. Kal. Ianuarias Anno MDXLV.

Vester minimus Frater in Christo

Franciscus .

EPI-

EPISTOLA IX.

IOANNI III. REGI LVSITANIÆ.

Domine. De Rebus Religionem & Dei Domini nostri cultum atque obsequium spectantibus in his Oris Malacæ & Molucci, confido Maiestatem Tuam ad minutum distinctè cognituram ex literis quas scribo ad Societatem in Europam; cum quibus sunt etiam rescripta ad literas huc ad nos datas à Te, Domine, quem habemus & agnoscimus præcipuum & verum Protectorem vniuersæ Societatis Iesu; amore ac beneficijs cumulatè talis nominis officium explentem. De statu Religionis ac Christianitatis Indiæ, Pij ac Religiosi Viri qui istinc ad Vós, studio promouendi diuini obsequij, se conferunt, Tuam Maiestatem plenissimè docebunt. Præterea P. Frat. Ioannes de Villa-comdea fidelis Dei Minister, & multa experientia rerum quæ geruntur in Insula Ceilano, de illis scribit quæ ad exonerandam conscientiam tam eius quam Tuæ Maiestatis significare ipsum & Te cognoscere vtrius-

vtriusque interest. Ea illi, fuisse clareque ac
 summa fide dislerit, partim in Epistola inscripta
 Tuæ Maiestati, partim in Actis ac Commenta-
 rijs simul missis, quæ mihi omnia communi-
 eavit. quare dignam rem sua cetera sapientia
 fecerit Maiestas Tua; si tam fida notitia recte
 utens, quamprimum ea iusseris, quæ ad defun-
 gendum tuo hac in parte munere ac officio ne-
 cessario decernenda videbuntur. Denique Fra-
 tres quoque meos è Societate existimo & ipsos
 scribere ad Maiestatem Tuam; reddereque
 singillatim ac minutè rationem Christianitatum
 Comorinensis, Coangæ, & aliarum quæ per
 hos Indiæ Tractus aut iam conditæ sunt, aut
 quotidie conduntur augentur. ve, quod ad me
 priuatim attinet, multum ac sæpe cogitavi, de-
 liberauique cum animo meo, ecquid expone-
 rem per literas Maiestati Tuæ quod mihi cir-
 cumspicienti quæ hic fiunt, & attentissimè
 cuncta reputanti, faciendum videretur ad latè
 disseminandam in his Terris & firmiter stabi-
 liendam nostram Sanctam fidem. Hinc qui-
 dem impellebat ut aggrederer, studium obse-
 quendi Deo & eius promouendæ gloriæ :
 deter-

deterrebatur aliunde ne auderem, quod desperarem exiturum inde operæpretium. neque enim in rem vnquam conferenda confidebam quæ proposuissem. Atqui tacere saluo officio haud mihi videbar posse; vtique cum appareret non sine certo consilio concessum mihi diuinitus vt hos penitus animo sensus conciperem. Nec comminisci poteram verisimilius quidquam cur Deus ista mihi aperire voluisset, nisi vt à me indicarentur Maiestati Tux: & tamen rursus verebar, ne si quod me angit exponerem, hæc mea Epistola forte in hora mortis recusaret apud Deum Maiestatem Tuam, aggrauaretque conditionem ac periculum illius iudicij supremi, domenda Tibi excusatione ignorantix. Credat mihi quæso Maiestas Tua, id me non mediocriter angebat. quippe cum mihi essem intimè conscius, nihil me spectare aut cupere hic aliud, nisi laboribus me conficere, & vitam ipsam profundere in salute animarum per hos Indiæ Tractus procuranda; vt sic detraherem quantum possem de onere officij incumbentis Tibi; & defungenda parte commendatæ curæ tuæ muneris,

E

ris,

ris, expedirem rationes conscientia Maiestatis
 Tuae; securioremque Te in iudicii extremi
 terribili alea praestarem, quod ut tua causa
 velim & quavis contentione ac arumna mea
 bene putem emptum, meretur ingens tuus in
 nostram Societatem amor. Hæ contrariæ,
 Domine, sollicitudines, inter officij mei & tui
 periculi alternantes metus, mirè miscereque,
 ut verum fatear, meum ad se quæque variè
 trahentes discerpebant confundeabantque ani-
 mum; quoad denique in eam partem delibe-
 ratio confedit, quæ defungendum semel, exo-
 nerandamque effusione diu pressorum sensuum
 conscientiam præscribebat meam. En igitur
 quæ à me in his Indiarum, Malacæ ac Mo-
 luci Regionibus præsentī, eaque longa, expe-
 rientia comperta, conuulnerant mihi mentem
 & ægritudine conficiunt. Pro certo habeat
 Maiestas Tua; in his locis, vti & alibi, ple-
 rumque omitti multa, quæ fieri ad Dei obse-
 quium expediret, ob quasdam Sanctitatis spe-
 cie fucatas, reuera vitiosas & valde noxias
 emulationes; acerbis offensionculis eos inui-
 cem committentibus, qui rebus hic gerendis
 præ-

præsumunt. Dum quidam ait: meum est hoc agere; nec alteri concedam ut eius facti laudem tollat. Alius contra: quando ego non hoc facio, à vobis fieri non gaudeo. Ecce alter diuersè queritur: Ego pondus porto & labores exantlo. gratiæ ac fructus operum proueniunt alijs. In istas altercationes ardescunt studiis, pro se & scribunt & fatagunt, quo suam quisque rem promoueat. Inter hæc tempus consumitur, occasiones elaborantur: locus non relinquitur proferendo cultui Dei Domini nostri. Nec dissimili de causa sæpius euenit, ut quæ magnum honorem præcipuamque utilitatem allatura Maiestati Tuæ fuerant in India, negligentur. Vnum isti malo remedium excogitavi, quod si adhiberetur, & multi, ni fallor, Christiani fierent in his Tractibus; & qui ex ijs, quod apud Potentes gratia carcant, expositi sunt iniurijs, cari commendatique Magistratibus forent: ut nemo eos vexare, nemo spoliare, neque Lusitanus neque Indus auderet. Hoc autem est: ut significet Maiestas Tua, vel per literas Prætori ac Præfectis qui iam sunt

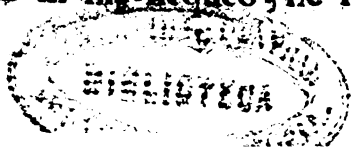
in India, vel voce coram, ijs quos huc mites rebus præfuturos, clarè inquam ijs significes ac certò denuncies: Te incrementum Nostræ Sanctæ Fidei, quod præ omnibus cupis, præcipuè, ante omnes Religiosos & Sacerdotes qui in Indijs sunt, ipsi Prætori aut loci Præfecto commendare; in eo præsertim confidere; ab eo repetiturum rationem; ei quod benè, quodue perperam actum in eo genere fuerit, totum imputaturum, præmioque aut supplicio repenturum. Atque in ea declaratione, quo minus esset interpretationibus obnoxia, cuperem equidem nominatim exprimi nos omnes qui versamur in his locis; negando in quemquam nostram aut in omnes simul deonerare Te vllam partem officij quod conscientiam Tuam grauat; sed in eum solum qui à Te autoratus Prætoris aut Præfecti potestate locum quemcumque obtinet, vbi rei Christianæ gerendæ qualicumque occasio est. cum enim Deus Maiestatem Tuam isto grauissimo constrinxerit officio, consulendi videlicet eternæ salutis subiectarum Tibi Gentium; non alijs à Te id debere demandari, quam

Vi.

Vicarijs autoritatis isthic Tuę , & personam. Tuę Maiestatis dignitate Magistratus repręsentantibus : quorum alicuius negligentia si euenisse comperias , vt non multi Christi Fidem eo gubernante in loco ipsi commissio suscepierint , poenas quę ob neglectum obligationis tantę in tuum ipsius impenderent caput , Te in ipsum auersurum ; cum iam antea clarę denunciaueris , totum istud grauissimum officium imbuendas curandi Fide Christi animas Infidelium Tibi subiectorum , Te in tuos Primarios horum tractuum Ministros exonerasse . Quoties igitur ad Te Prętor aut Pręfectus scribet , exponat quo loco Christiana res sit : quot & qui quales-ue crediderint ex Ethnicis : quę spes sit quęque facultas adducendorum aliorum . Literis eius solis in his quę de hoc genere ferentur , fidem adhibiturum Te ; alijs quorumuis eo de argumento scriptis non acquieturum . Quod si eo in loco vel Prouincia cui quisque pręest , eo tempore quo pręfuit , parum aucta numero Neophytorum Ecclesia nostra Sancta fuerit , cum constet multum vbique ac sem-

per augeri posse , modo Præsides velint ; ferio ac fide regia demunciet Maiestas Tua ipsis in Diplomatis quibus eos instituis & potestatem confers , Te poenas ab ipsis repetiturum . Idque perciperem Te iureiurando confirmare ; pollicerique palam interposito solenni formula conceptis verbis Dei nomine ; Te , per quemcunque Præsidem steterit , ne Fides propagetur ; cum , postquam redierit in Lusitaniam , mulctaturum bonis , & pecuniâ eius remque familiarem vniuersam in Opera Misericordiæ expensurum ; ac præterea vinculis ipsum & dura custodia multis annis detenturum . Clareque moneas ne errent , sibi que blandiantur , quasi minæ deducendæ in rem nequaquam sint . certo enim certius Te nullas , quæcunque obtendi possint , excusationes accepturum . vnamque restare ipsis viam Tuæ severitatis euitandæ , præmerendæque gratiæ , si quamplurimos locis & temporibus quibus rexerint , effecerint Christianos . Cur ita fieri necesse sit multis possem experimentis , quæ mihi sunt , perspectissima demonstrare . Sed hærent in his nequeo , ne molestus sim Maie-

stati

stati Tuæ ; & ~~meas~~ ærumnas præteritas ac
 præsentēs sine spe operæpretij recitem. Tan-
 tum dico ; Si Prætor aut Præfectus quicum-
 que sit, certissimè sibi persuaserit, talia ex vo-
 ro, à Maiestate Tua dici, planeque ita factu-
 rum Te sicut denunciasti ac iurasti, vno anno
 vniuersa Insula Ceilani, & multi oræ Mala-
 baris Reges, totumque quam latè patet Co-
 morini Promontorium Christi Religionem
 amplectetur, quamdiu vero Prætores aut Præ-
 fecti locorum Indiæ non vrgebuntur isto me-
 tu dignitatis & rei familiaris amittendæ, nisi
 Christianos plurimos fecerint, nullum ma-
 gnum speret Tua Maiestas suecessum prædica-
 tionis per Indias Euangelicæ ; certissimumque
 habeas, nec accessuros multos ad Baptismum,
 nec qui accesserint multum in Religione pro-
 fecturos. neque omnino per aliud itare quo-
 minus quotquot viuunt Homines in India
 Christi Diuinitatem agnoscant, & eius sacræ
 Doctrinam profiteantur, quam quod, qui
 Prætor aut Præfectus id curare neglexit, nul-
 la per Maiestatem Tuam graui poenæ multa-
 tur. Et quoniam vix spero id vnquam futu-

rum, parum abest. quin me hæc scripsisse poeniteat: vbi præsertim reputo; forsitan Maiestatem Tuam ex hoc ipso quod Te de hoc admonui, inexorabilius apud Dei Tribunal iudicandam. nec scio vtrum tali tempore admittenda sit exceptio qua forte allegabis: Te non fuisse obligatum ad fidem adhibendam, meis literis. Ex animi mei sententia summa fide profiteor Maiestati Tuæ, me nequaquam scripturum hæc fuisse quæ hætenus exposui de Præfectis aut Præsidibus horum Tractuum si posse me reticere ista sine crimine, persuadere mihi vlllo modo potuissem. Nondum, Domine, planè constitui an sim iturus in Iaponiam: sed magnum mihi momentum, vt in consilium eò proficiscendi propendeam, addit, quod valde diffido adfuturum mihi hic in India cum verum & efficacem Magistratum fauorem qui esset necessarius ad incrementum Nostræ Sanctæ Fidei, & ad conseruationem Christianitatis iam factæ. Obsecro atque obtestor Maiestatem Tuam, per quo Deum Dominum Nostrum amore prosequeris; quoque ferris studio ei gratificandi,

vt

ut tuis fidelissimis per Indias subditis ; mihi-
que cum illis tantum regiae istius indulgeas
gratiae ; ut proximo anno multos nostrae So-
cietatis concionatores huc mittas . Nam Ti-
bi Domine verissimè denuncio ; multum ta-
libus egere Arces tuas Regias per Indiam ;
tum ob Lusitanos qui in illis Præsidij de-
gunt ; tum ob novos Christianos qui subie-
ctis in Urbibus aut Pagis viuunt . Exper-
tus loquor . quæ , inquam , vidi , quæque
præsens sensi ad hoc scribendum me im-
pellunt . Quo tempore Malacæ , quoque
in Molucis fui ; bis quolibet die Dominico ,
aut alioqui festo , ad concionem dicebam .
Id ita facere cogebar ; quòd egere plurimum
& milites & populum qui ibi sunt multipli-
cato diuini verbi pabulo videbam . Lusitanos
igitur de sacro pulpito docebam ad matuti-
num sacrum : à prandio Filios , & Filias ,
prætereaque Mancipiâ ipsorum , & liberos ex
Indigenis Christianos , accomodate ad captum
cuiusque sermone erudiebam ; Capita Chri-
stianæ Doctrinæ singillatim edisserens . Certo
vero infra hebdomadam die ad congregatas
in

in Templo vxores Lusitanorum, tam Indigenas, quam ex utroque genere mixtas, concionem catechetica[m] habebam de Fidei Articulis & Sacramentis Confessionis & Communionis. Paucis annis ingens operis premium ad Dei obsequium extaret, si hic docendi tenor constanter in locis omnibus vigeret. Intra ipsas porro Arces tradebam per id tempus quotidie doctrinam Christianam post meridiem liberis Lusitanorum utriusque sexus; seruis item & Ancillis eorundem, ac Christianis Indigenis. ex qua Institutione presens fructus extabat, quod Idololatricę superstitiones & magicę prestigię, quę inter rudes Neophytos, antea frequentabantur, iam prorsus omitterentur. Hęc ita minutim refero Maiestati Tuę, vt hinc pro Tua sapientia iudices, quanta hic sit opus Concionatorum copia; & eam, quod est consequens, idoneam procurare ne obliuiscaris; utique cum, si quę hic iam grauis sentitur eius auxilij penuria in posterum quoque perseueret, non modo qui recens ad nostram Sanctam Fidem sunt conuersi, non perituri sint in propo-

posito; sed ne ipsi quidem Lusitani ultra fere plerique quam nomine tenus sint futuri Christiani. Valde vereor, Domine, ut quem velim, & opus esset, hæc mea desideria effectum nanciscantur: egrèque adducor, infelicitatem Indiæ expertus, ad certò confidendum, tanti eam boni, quantum illi optofuturam competent: cuius ea est quasi conditio innata, aut potius maligna indoles, ut exactam religionem & excellentiam officiorum exquisitè virtutis in publicum morem induci, & passim apud plerosque inualescere minimè ferat. Idibus Ianuarij huius anni appuli Cocinum Malaca veniens, vbi Episcopum repereram, ex eiusque conspectu, atque usu magnum animi fructum ceperam; animaduertens quanta caritate ingentes corporis labores sustineat, obeundo singillatim Arces intra suam Dicecesim sitas, & adeundis excolendisque Christianis S. Thomæ; suo sic plenè officio fungens, prout verum, ac bonum, qualem se per ista probat, Pastorem decet. Horum tam laudabilium operum merces ei à certis horum Tractuum

Ho.

Hominibus talis omninò perfoluitur , qualem sanctis rependere Mundus consuevit . Multùm mihi placuit , & quadam sui reuerentia perfudit , præsentibus perspecta experimentis Sancta Viri Patientia . Scio mustitari nescio quid per Indiam de illo à Filijs huius sæculi , quos etiam arbitror ad Maiestatem Tuam scripturos sinistram istam ipsam suspicionem qua eum temerè aspergunt occasione mortis Michaëlis Vazij . qua in re , hoc ei verissimum & syncerissimum debere me testimonium sentio , & , vt graui me exonerem officio , reddo : affirmans certo scire me (quamuis qua via quouemodo id didicerim , dicere aut scribere non possim) compertissimum , inquam , mihi esse , nihilò magis eum de isto euentu culpari iure posse , quam me ipsum , qui longissimè illinc apud Molucas aberam quando istud contigit . Oro atque obsecro Maiestatem Tuam , pro eo quantum & Deum amas , & Deo gratificari studes , & tuam ipse conscientiam ab omni contagione labis seruare puram cupis ; ne quidquam circa
hec

hec agas aut decernas unde isti viro bono ægrè sit . Sanè si Maiestas Tua Fidem adhibere videretur falsissimæ isti calumniæ , inde adderetur autoritas , & augetur confidentia Obrectatoribus qui sunt in India . Quod Maiestas tua Petrum Gonzalvium , Præpiscopum Cocinensem inter Sacelli Regij Præfectos adsciuit ; quodque Fratris eius Filium Aula Palatinæ honorarijs Ephebis accensuit ; ut ad meum quoque beneficium pertinere putem , ingentia Viri huius in Societatem nostram merita faciunt . Me itaque ac nostros omnes eo peculiari nomine Maiestati Tuæ obstrictos profiteor . quod minus miraberis , Domine , si scias Domum Cocinensis Præpiscopi Diuerforium esse Societatis Iesu . Nec vulgaris hospitij aut vilitatæ amicitia finibus benignitas in nos eius coërcetur : eò usque liberalitate prodeunte , ut postquam in nostros usus cuncta expendit , quæ ad manum sunt , & nostra corroget ab alijs quæ superimpendat . Oro Maiestatem Tuam nomine Societatis vniuersæ , ut tam ei quam eius Fratris Filio in hoc isthic expediti

diri necessarias Literas, vt hic statim ipsis Pensiones cum fide præbeantur. Vterque ista gratia dignus est: Proepiscopus quidem quia inuigilat Saluti æternæ fidelium subditorum Maiestatis Tuæ; Frater eius Filius, quia militarem operam Patriæ ac Reipublicæ tuis auspicijs nauat. Desino in hoc voto: Det vtinam Deus Dominus noster Maiestati Tuæ; vt penitus in animo tuo sentias, ac simul factis exequaris, quidquid ipso in momento mortis tuæ gauderes à te factum. Cocino xlii. Kal. Februarias anno MDXLVIII.

Tuæ Maiestatis Seruus inutilis

Franciscus.

EPISTOLA X.

P. SIMONI RODERICO SOC. IESV.

Gratia & Amor Christi Domini Nostri
ad sit semper nobis auxilio & fauore Amen.

Qui has Tibi reddit literas homo est usu
hic aliquo mihi notus. Is in Lusita-
niam

niam proficiscitur animo postulandi à Regem
 præmia opera à se Reipublicæ nauatæ : ve-
 hementerque à me institit , vt commendati-
 tias in eam rem ad Te Literas darem . Ag-
 nosco equidem , nec ipsi dissimulaui , longè
 quæstuosiorē ambitionis artem instituere
 illum , agendo cum Deo , posse ; impetran-
 daque ab eo subitū peccatorum venia ; quam
 meritorum ac rectè factorum terrenam mer-
 cedem à Rege mortali hundiando . Is ta-
 men ab ista vtique spe ac cogitatione , hic
 quidem , deduci non potuit . Experiare isthic
 censeo , cequid animum cum Cælo mutaue-
 rit . Et si forte illum mala periculaque
 nauigationis opportuniorem cœlestibus moni-
 tis fecerint , suade homini , vt Monachus
 potius isthic hæreat , quam hūc redeat mi-
 les . Si persuaseris : ne Tu hominem mi-
 serum ingenti affeceris beneficio ; atque adeo
 lucrifeceris animam perditam . quod si defi-
 xus cadueris animus ad tantum Philosophiæ
 non assurgit , inueter . sane in ijs quæ iuste
 postulat ; & Te quoad potes conciliante con-
 sequatur ex honorarijs quæ obtinuit longa
 mi-

militiæ tolerantia , saltem quantum ad victum , isthic ei opus est . Id ego Te vt coneris eius causa etiam atque etiam per Dei caritatem rogo .

Postquam omnes literas perscripsi quas dare constitueram in Lusitaniam ferendas Petro Fernandez , functo in his Indiæ Tractibus munere proepiscopi , appulerunt huc Malaca Naues quę certo nunciant, Portus Sinicos infensos infestosque Lusitanis esse . Non tamen hoc me deterrebit à tentanda profectioe in Iaponiam , quam vti iam significauī Tibi me decreuisse , ita Deo iuuante suscipiam . Non est enim alius fructus animi maior in hac ærumpnosa vita , quam viuere in magnis moriendi periculis , quorum adeundorum vnica & vera causa fuerit solus Dei amor , & ei gratificandi , dilatandęque nostrę sanctę Religionis syncerum studium . Suauius , mihi crede , homini est in hisce laboribus versari , quam sine illis pacatē , otioseque viuere . Deus Dominus noster nos in sua sancta gloria coniungat . Vale . Cocino . viii . Kal. Februarias Anno MDXLIX.

Tuus in Christo amantissimus Frater *Franciscus*
EPI-

EPISTOLA XI.

E I D E M.

Gratia & Amor Iesu Christi Domini No-
stri adsit nobis semper auxilio & fauore Amen.

NE mirere quòd scribam ad Te sæpius.
Nam & multi sunt qui hinc ad vos
proficiscentes, literas à me quas ad Te perfe-
rant petunt ; & Ego perlibenter omnem oc-
casionem arripio compellendi tui : vtiq; con-
fidens fore , vt quæ à me scribuntur fructu
animi mei magno , à Te pro amore mutuo,
legantur non sine voluptate. Qui Tibi hanc
reddent Epistolam duo viri honesti sunt ac
probi, optimique Christiani, ciues Malacæ Vr-
bis, vbi Domicilia & Familias habent. Cau-
sa illis fuit istuc nauigandi cura exoluendi se-
certis officijs obsequijsque ad quæ adstringe-
bantur . Narrabunt Tibi multa de Malaca,
ciuitate , de laboribus in ea nostrorum , &
fructu qui ex ijs prouenit , quæ habent per-
spectissima , vtpote cunctorum testes oculati.

F

Fe-

Ferunt etiam literas P. Francisci Pérez, quibus puto illum, vti se facturum recepit, fusè, distinctè, ac minutim explicare quo successu functiones Instituti nostri propriæ illic exercentur. nec tacebunt de Sinicis Japonicisque rebus. in ea enim urbe diu fuerunt, quæ commercijs illarum Terrarum & Gentium opportuna, optimè omnium novit quid in ijs generatur. Mirari se multum aiunt amici mei ac familiares omnes, quòd navigationi tam longinquæ tamque periculosæ me committam. Sed miror Ego magis modicam illorum fidem. Habet in manu ac ditione sua Deus noster Tempestates Marium Sinici & Japonici, quibus vehementiores negant vspiam vllas existere. Subsunt eiisdem potestati venti omnes, scopuli, Syrtes ac Breuia, quæ plurima, insidiosissimaque, ac infamia naufragijs ibi feruntur esse. Imperio idem suo continet Piratas omnes, quorum illic infinitum numerum prædicant, eorundemque immanissimorum, quique soleant exquisitis enecare cruciatibus quos capiunt, præsertim Lusitanos. Cum igitur Deus Dominus noster sub sua ditione

te-

teneat hæc omnia, à nullo eorum quidquam timeo. Deum ipsum metuo solum; ne obream in eius obsequio negligentiam, quodque ineptus inutilisque mea culpa sim in Regno ac Nomine Iesu Christi Filij eius inter Gentes quæ ipsum non norunt proferendo, iustè castigandum decernat. Extra hunc, omnes illos alios metus, pericula, labores, quæ tam formidolosè Amici certatim intentant mei, non facio nauci, & securus rideo. unusque in me Dei timor cunctos creaturarum metus extinguit; quippe quas nocere nemini fore posse, nisi cui & quatenus Conditor ipsorum incommodare permiserit. Redeo ad duos Nostros, oroque Te, pro eo quantum Dei ac Domini nostri amor atque obsequium Tibi cordi est, ut paucis diebus quibus Olyssippone futuri sunt, eos foueas, hospitio commodo excipi cures, in cunctis adiuues, prout poteris & res exiget. Ac cum, auditis quæ multa illi vobis de India narrabunt, ipsos confectis negotijs remittetis huc, fac eis deferendas ad nos tradas longas & accuratas literas, quæ nos omnia doceant de cunctis Societatis no-

stræ Patribus ac Fratribus, qui in Italia, Gal-
 lia, Belgio, Germania, Hispania, & Arago-
 nia sunt: nominatim autem de benedicto &
 mihi singulariter caro Collegio Conimbricen-
 si. Has Tu literas Malacensibus. Nostis in-
 scribas censeo. Illis enim tradita earum auto-
 grapha ab his duobus indidem ciuibus ad sua
 reducibus, seruabuntur ibi; & exscripta ex ijs
 exempla ad nos è Malacensi Portu, vnde
 singulis annis multæ in Sinas & Iaponiam
 naues soluunt, tot mittentur vijs, vt per
 vnâ harum aliquam successum habitaram
 ad nos peruentura sint. Deus Dominus no-
 ster nos coniungat in sua sancta Paradisi glo-
 ria. Amen. Kalendis Februarij Anno MDXLIX.
 Tibi deditissimus & Tui amantissimus in
 Christo Frater

Franciscus.

EPI-

EPISTOLA XII.

IOANNI III. REGI LVSITANIÆ.

Non scribo Maiestati Tuæ calumnias ,
iniurias , vexationes , quibus hic exa-
gitantur & opprimuntur qui recens ad no-
stram sanctam Religionem accesserunt . Pa-
ter enim , Frater Ioannes , de Villacomdea ,
isthuc proficiscens cuncta eius generis fusc
verissimeque narrabit , & quasi subijciat ocu-
lis Maiestatis Tuæ . Debes illi viro , Do-
mine , multas gratias ob labores ingentes &
innumerabiles quos per hos Indiæ Tractus
exhaustit in diuino tuoque obsequio , & vt
conscientiæ atque officij Maiestatis Tuæ ra-
tiones expediret apud Deum . At in æsti-
mando P. F. Ioannis merito , nolim à Maie-
state Tua solum reputari contentiones , per-
persiones , vigilias , & cæteras corporis
ærumnas , vtcumque sæ multæ , graues ,
continuæque fuerint , quas pertulit . Ludus
enim hæc ac remissio sint si comparentur
cum mentis angoribus , & dirissimo tormen-

to animi quo intus laceratur spectans suis oculis , nec prohibere vlla ratione valens , Præfectos Arcium & Procutatores Fisci inmaniter agere ferreque , & avarissimè diripere miseros Neophytos , in fide Christi , quam nuper susceperunt , teneros adhuc : quos ideo illi ipsi qui vexant christiani Magistratus fovere potius debuerant & beneficijs amplecti . Hoc vero , mihi crede Domine , Cordolium longe supra omnes corporis dolores acerbissimum est ; atque adeo , vt sic dicam , martyrij genus horrendum , cruciatibus quibusvis tyrannicis atrocibus , cogi patienter acquiescere cum videas momento destrui aliena culpa , quæ tuo & aliorum longi temporis vehementissimo conatu , ærumnosissimaque constantia proximè fastigium perducta erat .

Hic pro certo ferebatur , Regem Ceilani pretiosa xenia ad Maiestatem Tuam mittere , ob beneficio quæ à Te quotidie accipit plurima . Habeat pro indubitato Maiestas Tua , immanem in eo & acerbissimum Christi hostem Ceilani regnare : & , quod pene dictu nefas est , ad nocendum Christi causæ , opprimendamque

damque quam potest maximè religionem , non alia magis potentia , quam tua gratia , tuisque donis autorari & armari . Verissima , hæc sunt ; sed vobis auditu fortasse non grata . quare equidem perinuitus scribo ; præsertim cum id ne frustra fecerim metuam , Dum enim hic de futuris æstimatur ex præteritorum experientia , sanè verendi causa est , ne in posterum quoque maior longè ac clarior Tuae Maiestatis fâtor extet in illum profectum & atrocem Inimicum Christi , quam in Religiosos Sacerdotes qui rem Christianam Ceilani curant . quæ palam cernentibus euidencia ipsa rerum voces interdum elicit Liberas , quas pace tua Domine hic ponam : Imperio Te Indiarum non ad amplificandum Christi regnum vii ; sed ad corradendas opes humanaque duntaxat ac temporaria Tibi ac Tuis conficienda commoda . Ignoscat mihi quæso Maiestas Tua si tam clarè ac sine ambagibus res vt sunt exprimo . Hoc enim me ita facere cogit verus & sincèrus amor ac studium quo Tui Tuæque Salutis æternæ , Domine , teneor : cum audire mihi videar Dei

Sententiam Supremo iudicio decernentis , aut potius quid decreuerit extremo Tuæ mortis momento , declarantis ; cuius necessitatis vim nemo eluctari quantumvis potens ; nemo arte propria , ope - ve alterius cuiuslibet , valet effugere . Nec quæso nimium confidat Maiestas tua ijs Mandatis quæ multa & gra- uia piè ac speciosè inferis Literis Regijs ad Prætorem , Præfectos , & ceteros Indiæ Magi- stratus , iubens ante omnia Religioni caueri & faueri Christianæ . Ego enim , Domine , qui res vti se habent præsens intueor , clarè intelligo , nullam prorsus restare spem fore , vt talibus vmquam mandatis verè ac seriò deferatur . quare vna mihi non in postremis causa est Iaponiam cogitandi , vt illas in- extremas Orientis Insulas fugiens , operam vtiliùs quam hic hætenus collocem . P. Fr. Ioannes fert secum communicanda Maiestati Tuæ capita quædam circa miseros Christianos Oræ Comorinensis . Capiat Maiestatem Tuam aliqua misericordia illorum . neu gra- uere esse illorum Pater ; Orphani enim sunt , morte nuper Michaëlis Vazij optimo ac ve-
rissi-

rissimo Patre amisso . Quinque & quadra-
 ginta iam anni sunt ex quo Episcopus qui-
 dam Armenus, nomine Iacobus Abuna, Deo
 hic & Maiestati Tuz inferuit . Homo est ex
 æquo ferè Deo carus ob virtutem ac Sancti-
 moniam ; & Maiestati Tuz ac omnibus fe-
 rè qui possunt aliquid in India neglectus ac
 spreus . Deus illi sic merenti per se consu-
 lit ; Nos eo haud dignans honore , vt instru-
 mentis vtatur nobis ad consolandos seruos suos.
 Soli cum Ordinis S. Francisci Patres ita cu-
 rant , eaque amplectuntur beneuolentia cui
 nihil addi possit ; absque qua foret , iamdiu
 bonus senex confectus ærumnis efflasset ani-
 mam . Liceat consulere quod sentio . Ma-
 gnoperè autor sum Maiestati Tuz vt ad istum
 Bonum Præsulem scribi cures tuo nomine
 verbis honorificis & beneuolis ; indito Literis
 iisdem , quod possit Gubernatoribus ac Pro-
 curatoribus monstrari , mandato , præsertim
 Præsæcto Cocinensi , vt cum honorent , hos-
 pitio excipiant , officijs & fauore prosequan-
 tur ; maximè cum quid peter , aut qua re in-
 digebit . Hæc scribens , non illi pio Antistiti
 pro-

prodesse ac gratificari me putabam, sed Ma-
iestati Tuæ. Nam ei per beneficam Patrum
Franciscanorum caritatem, nunc quidem nihil
deest: Maiestas vero Tua Hominis apud
Deum gratiosi favore ac commendatione
multum eget; quam promereri tali poteris
officio. Ea est ille vir, vel hoc nomine
dignissimus, quod multum exhausti laborum
in excolendis Christianis S. Thomæ: & nunc
in sua penè decrepita ætate obedientissimè se
accomodat cunctis ritibus & consuetudinibus
Sanctæ Matris Ecclesiæ Romanæ. Scio scri-
bere solere Maiestatem Tuam ad Patres S.
Francisci ei fasciculo posset inferi hæc ad
Episcopum Armenum Epistola, quam suadeo
scribas omnibus fauoris, æstimationis, &
affectus significationibus plenam. Deus Do-
minus Noster imprimat penitus menti Maie-
statis Tuæ claram notitiam sanctissimæ vo-
luntatis suæ; suggeratque simul vires, & au-
xilium conferat ad eam ita plenè perfectè-
que exequendam, ut Tua Maiestas gaude-
ret à se factum Hora extrema mortis suæ.
quando à Te, Domine reddenda Deo ratio
erit

erit totius anteaçtę vitę . Id. decretorium,
 eternitatis momentum citius aderit quam Ma-
 iestas Tua putet . quare danda maturę opera
 est vt benę ad illud paratus occurras . Re-
 gna & Principatus transeunt . His noua suc-
 cedet & inopinatissima facies rerum : plane
 qualis ne cogitatione quidem ac suspitione
 prima , Maiestati vñquam Tuę in mentem
 venerit . Videbis enim Te per mortem spo-
 liatum Regnis , & possessionibus eieçtū cun-
 ctis , in alia longę diuersa contrudi terribilia
 & tenebrosa Regna ; in quę durissimum &
 acerbissimum erit relegari ex illis alijs aualsum ;
 præsertim si , quod Deus auertat , extra Pa-
 radisum & eiüs spem elies amandandus . Co-
 cino VII. Kal. Februarię Anno MDXLIX.

Tuę Maiestatis Seruus inutilis

Franciscus.

EPISTOLA XIII.

E I D E M.

QVoniam Regijs isthinc missis literis iussisti me, Domine, scriptò referre ad Maiestatem Tuam de ijs qui per hos Tractus cum fide ac diligentia commisso à Te tibi munere funguntur; sic velim habeas: Quartem Barretum, qui negotia Regni tui nuper procuravit Malacę, nihil in ea functione omisisse quod ab homine gnauo, industrio, fideli expectari posset. Ita enim prospexit rationibus Fisci, ita Negotiatoribus favit, iure sine personarum respectu ex equo dicundo, ita denique in omnibus se gessit, ut eius iste Magistratus honori apud has gentes Maiestati Tuę fuerit. quippe cum ex hoc specimine iudicantes Homines vulgò crederent, Te Ministros huc Imperij Tui tales mittere, quos virtutibus quę Tibi maximè probarentur, quibusque ipse abundares, instructissimos scires. Equidem sic arbitror: Regum ac Principum latè imperantium in eo verti
glo-

gloriam; si, quas ipsi per se administrare non possunt suę ditionis partes, ijs committant quorum existimari similes honestum ipsis sit; quosque Populi cum viderint, cumque fidem, gravitatem; equitatem ipsorum usu perspexerint, studio amplexi fuerint, expressam effigiem laudum ac decorum Principis absentis in presentibus ab commissis eius Vicarijs, spectare sibi ac tenere videantur. Horum de numero ac genere optimo Ministrorum qui summam sibi felicitatis ponunt in perfectè obsequendo Regi suo, vel imprimis est Duartes Barretus: hoc nomine dignus quem Maiestas Tua re ac dignitate auctum velit; cuiusque ob egregiè Tibi ac Reipublicę navatam operam remunerandi quærendas occasiones putes. Ea quę dixi ut faceret, multum illi laborum exantlandum fuit; multæ (quę copia hic Improborum est) contentionēs suscipiendę, certandaque certamina. Nec imputari potest in locum idoneę mercedis, pro sedula diligentia tot annorum, Præfectura, cuius memini, Malacensis. Primum quia casu quodam factum est, ut parum ipsi

ipsi quæstiosa foret ; deinde quia tempus eius totum explere non potuit . quare hinc pauper discedit . Dignare , Domine , ei consulere , utique Homini quantamvis à Maiestate tua gratiam merito . Adiungat precor Deus Dominus Noster multos annos ad vitam florentem & felicem Maiestatis Tuæ : concedatque per suam clementiam Tibi , ut in hac vita cognoscas Sanctissimam eius voluntatem ; benigneque suppeditet vires animi abundantes ad ea sensibus , operibus , affectibus agenda quæ supremo tempore fecisse Te gauderes . Malaca ix. Kal. Iulias Anno MDXLIX.

Maiestatis Tuæ servus inutilis

Franciscus .

EPI-

EPISTOLA XIV.

E I D E M.

A Vditis , Domine , ac sepe multumque
 consideratis , quę à varijs iisdemque
 idoneis Autoribus , quippe in re presenti ver-
 fatis , plurima & mira referuntur de insigni
 quadam dispositione quę in Insulis Iaponię
 cernitur ad accipiendam nostram sanctam Re-
 ligionem ; putavi mihi vehementer atque
 instanter à Deo nostro Domino petendum ,
 vt dignaretur sensu quodam intimo in ani-
 mum meum immisso significare , ecquid ip-
 si cordi esset , me illò proficisci ; simulque
 daret vires ad perficiendum quod iuberet .
 Placuit Divinę Maiestati , eius me voti com-
 potem facere . Planè siquidem in animo meo
 sentio , & penitus persuasus sum , expedire
 ad Dei obsequium me in Iaponiam tendere .
 Ergo alacri vicens fiducia , moras abrumpi
 omnes ex India soluens ; vt iam haud dubiè
 vocantem , crebrisque ac vehementibus inci-
 tan-

tantem ad istud iter impulsibus Deum sequer . Eo cursu hunc Malacę Portum tenuimus duo Socij mecum , & tres Iapones Christiani recentes ; sed valde boni , qui post plenę percepta Iesu Christi Domini nostri vitę ac doctrinę mysteria & dogmata , Gę in Collegio Sanctę Fidei baptizati sunt . Omnes legere more nostro , ac scribere didicerunt , recitante Ecclesiasticas Preces , ac statis horis diuina meditantur . Mouet illos atque afficit præcipuę consideratio Laborum & dolorum Christi ; Crucisque ac mortis eius recordatio , in qua sæpę magnis animorum sensibus & teneris affectibus versantur . Meditationibus asceticis P. Ignatij mentem excoluerunt attentione summa , miroque inde fructus reportarunt clarioris Dei notitię . frequentant sponte Sacramenta Confessionis & Communionis . & ad hoc nobiscum iter ingentibus desiderijs vrgentur adducendorum ad Christi Religionem Popularium suorum . Peruenimus huc, sex quos enumeraui, Malacampri die Kalendas Iunias . Anni MDXLIX. Arcis Malacensis Præfectus excepit nos omnes

nes eximia caritate : prolixoque detulit
quidquid à se optari studij & fauoris
posset ad expediendum & promouendum
hoc nostrum iter ; quod magna spe Deo
inferuendi & Maieitati Tuæ gratificandi sus-
cepimus . mox verborum humanitatem offi-
ciorum scdulitate superauit . Ita enim elabo-
rauit in quaerenda nobis naue commoda , ex-
teraque opportunitate procuranda tuto ac fa-
cile pergendi quo tendimus , vt quæ quo pri-
mum die huc appulimus liberaliter & beni-
gnè multa promiserat , cumulatifsimè repræ-
sentaret . quidquid eius potestatis fuit , in
eo promptè , beneuolè , vtrò nobis offeren-
do nihil sibi ad summam Humanitatem reli-
qui fecit : quæ vero ambitu & gratia exo-
randa ab alijs fuere , in ijs eblandiendis om-
ni studio , conatu omni efficiendis tantum
elaborauit , tamque insigni tenore in nos ca-
ritatis demonstratione nostræ causa contendit ,
vt faciliè sentiamus nos semper impares fore
istæ eius remunerandæ beneficentiæ ; qua ma-
iorem efficacioremq. ne à Fratre quidem
germano expectare poteramus . Per quo

G

Deum

Deum Dominum nostrum amore complecteris , pro obsecroque Te , Domine , ut quæ plurima hoc nomine Petro de Sylua debemus rependere vix nostra Maiestas Tua dignetur. Largè suppeditari iussit quidquid nobis opus fuit , non modo in viaticum navigationis hinc in Iaponiam ; sed in sumptum etiam & victum , commorationis illic longiusculæ , & ædificationem Sacelli vbi sacrum Missæ sacrificium offerre Deo possumus , quam propriè in rem largitus nobis est triginta modios piperis optimi electi ex omni copia quæ Malacæ fuit . Addidit multa speciosa & magni pretij munera , Regi Iaponiæ offerenda ; ut ijs ille delinitus faciliorem se admittendis nobis , & in Regno suo tolerandis præbeat . Hæc ita minutè narro Maiestati Tux quo intelligas quibus me beneficijs & honoribus afficiant Fideles tui subditi qui in Indijs sunt . Equidem , Domine , verè mihi dicturus videor , neminem umquam in Indiam venisse , cui tantum vel honoris vel gratiæ tribuerent degentes illic Lusitani , quantum mihi detulerunt . Totum hoc debeo Maiestati Tux ,

cre-

crebrisque tuis illis & efficacibus commendationibus mei ad eos quos negotijs Regni tui Præfectos habes per Indicos Tractus. Quos inter quoniam D. Petrus de Sylua Præfectus Malacensis in me iuuando, colendo, orando insigniter excelluit, ijsque me sibi beneficijs obstrinxit, quibus inopia & imbecillitas mea parem à me vñquam referri gratiam prohibent, peto vt me sinas constituere in Liberalitate Tua supplementum egestatis meæ. Id consequar si dignabitur Maiestas Tua, & huic & alijs de me optimè meritis largiter in mei gratiam benefaciendo, ea cuncta repræsentare, quæ Ego ipsis cum debeam exolvere non possum. Deus Dominus noster per suam infinitam pietatem & misericordiam illuminet plenè ac penitus mentem Maiestatis Tuę ad clarè cognoscendum suam sanctissimam voluntatem; addatque gratiam perfectè exequendi quæ ipsi placere noueris: sic prorsus vt fecisse gauderes in momento mortis tuæ. quando siseris ante Dei Tribunal redditurus rationem omnium quæ per vniuersam vitam egisti. Vehementer etiam atque

etiam obsecro Te Domine ne pigres-
 iam nunc preparare illud ultimum pe-
 riculum decretorij momenti quidquid ex-
 pedi subdolo et praeverti potest. Mor-
 bus enim supremus & mortis ingruentis
 vicinia ita mentem Languentis in angos-
 rum dolorumque in qui plurimi acerbi-
 miq; tunc faciunt praesentis sensu mi-
 seram desgit, ut illi nequaquam vacet
 alijs curis aut cogitationibus attendere, quam
 quas illa horribilis scena rerum animo se-
 so tum primum obijciens tristissimas & in-
 teriliter cruciantes inscutit, quarum infor-
 mare speciem nemo potest qui non sit
 expertus. Malacae die festo corporis Chri-
 sti Anno MDXLIX.

Maestatis Tuae servus inutilis.
Franciscus
 EPI-

EPISTOLA XV.

D. PETRO DE SYLVA PRÆFECTO
MALACENSIS.

IN Japoniam devictæ non ventî magis præ-
pitij. Domine, quam tua nos beneficia
perduxerunt: quippe ad fortunandum istam
cursum, secundum Dei Domini nostri be-
nevolam Providentiam, plurimum (quod
gratè, sciendum est) veluit tua in nos ad hoc
procinctos iter humanissima liberalitas, que
non solum viaticum amplum, navigium
ex præfenti copia optimum, cunctaque ad
genus quæ erant ex usu amantissime provide-
sti, nodos interim omnes, & moras negotij
eminente semper autoritatis tuæ favore ampu-
tans; sed ad gratiæ cumulum dona præterea
multa pretiosaque adiecit, quibus huius Ter-
ræ Principum necessarium nobis benevolen-
tiam paraverunt. Cum his, salvi atque inco-
lumes, Deo juvante, XVI. Kal. Septembris
fautio, & auspicio die; videlicet Assumptæ

in cælum Deiparę Sacro , appulimus Can-
 goximam , Patriam Pauli Sanctę Fidei ; cu-
 ius gratia à Præfecto Loci , & Aedile, vniuer-
 soque Populo sanè amanter sumus excepti .
 Pauli eiusdem fidi nostri comitis statim emi-
 cuit Religionis haud fictę susceptę zelus .
 Noctes diesque totis Parentibus , cognatis ,
 Amicis , omnis ætatis , fortis ac generis pro-
 ponere Christi Doctrinam ac suadere institit ,
 tam efficaciter , vt iam quando hæc scribo ,
 Matrem & vxorem , Cognatos cognatasque
 ac consanguinitatem vniuersam vtriusque se-
 xus , cæterorumque Amicorum ac veterum
 Familiarium non exiguum numerum Chri-
 stianos effecerit . Est hæc Terra , quantum
 hætenus potui perspicere , ita nunc aptè ac
 tempestiuè disposita ad excipiendos cælestis
 doctrinę satus , vt ex ea , si cultura non-
 desit , vberes iure optimo sperentur fru-
 ctus animarum . Natio hæc est hominum in
 qua vel plurimum supra perturbationes Ra-
 tio valet . Nec quę peccant plurima contra
 recti iudicij auctoritatem præscribunt ; errant
 enim fere per ignorantiam , vt appareat emen-
 datu-

datuos, si doceantur. Itaque imperium Rationi suum mali etiam mores quodammodo integrum relinquunt: dum non palam contra eius interdictum vsurpantur: sed precario & furtim, ac quasi citra praeiudicium obrepunt. quare licentia obsequendi vitijs nequidquam reclamante Ratione, non adeo in hac gente vsu inualuit, ut vbi scienter inuerecunda passim malitia peccatur. Iremus iam nunc Meacum, vbi Iaponiae Imperator & praecipui Gentis Principes degunt, si tempestiuitas ventorum ferret. Aiunt post quinque hinc menses statum expectari Etesiarum eò ferentium exortum. Tunc si Deus dederit, illuc nauigabimus. quae multa & mira de illa Regia Iaponiae Ciuitate celebrantur, ijs plenam adiungam fidem, si praesens perspexero. Sex & nonaginta millia Domuum in ea censi referunt. Duo Lusitani qui ibi fuerunt, quorum vnus adhuc in Iaponia versatur, aiunt sibi videri Meacum urbem Vlyssipone ampliorem. Aedes omnes è materia sunt, contignationibus & tabulatis more nostrate surgentibus exstructae. Anno, si

Deus auferat, sequenti ex presenti de his
 experientia copiosis ad Te literis differam.
 Magnæ mihi spes è Christi Iesu propicio fa-
 uoreque bonum complet, fore ut magna Japo-
 niæ pars, ob eam de qua dixi Rationis ad
 liquidum perspecte in hac Gente auctoritatem,
 nostram sanctam Religionem amplectatur.
 Atque huius, qui tam verisimiliter expecta-
 tur, ingentis fructus bona pars liberalitati
 & Humanitati illi tuæ imputabitur, qua nos
 & voce atque opera coram, & scriptis quò
 fuit opus efficacibus mandatis, & donis ex
 tua copia speciosis conferendis, quibus Regis
 Japoniæ gratiam elandiamur, hoc nostrum
 consilium Christi legis in hoc Regno pro-
 mulganda, ex infinitis & nostræ imbecillitati
 insuperabilibus difficultatibus explicasti, que
 res facit, cum Dei auxilio confidemus,
 per Te absolvendum & in pleni successus pro-
 mouendum lucem quod Dominus, Comes
 Admirantes Pater tuus solus inchoauerat, tan-
 to maiori apud Deum tuo merito, quod il-
 le navigationum ad Sinas & Japonios vel in-
 stituta vel frequentatum non alium fe-

rè

re quam questus temporarij Lusitano Regi
fructum attulit. Tu longè felicior hac nostra
transitueuolè navigatione iuuanda, æternæ
amplificationis Regni Christi & propagatio-
nis diuinæ gloriæ utilitatem procurasti. Hoc
scribo ut intelligas quam obstrictus Deo sis
qui Te ad rem tantam elegerit; & istud tam
laudabile nostræ Sanctæ Religionis per has
Oras dilatandæ proposuim mentis penitus tuæ
inseuerit. Nec deerit, mihi crede, quin-
primū querenti Dei Regnum humana æ-
cumenentur opportunitates. Regi enim quo-
que, nisi fallor, & Regno, quorum ratio-
nes summa fide & diligentia procuras, vberes
prouentus nostra hæc Iaponicis Expeditione
promittitur. Sacaiuti est ciuitas maritima,
princeps Imperij Iaponiæ, itinere bidui
Meaco distans. In ea vrbe, Deo iuuante,
facile impetrato erit, ut detur nūc Domicilij
Procuratoribus Regis Lusitaniz, facultasque
ædificandi apothecas ubi merces indicas euro-
pæ quæ custodiantur, donec eas per otium
commutent cum preciosissimis quibusque Iapo-
nicæ terræ metallis, artificijs & fructibus, ar-

gento praesentim atque auro, quae ex omnibus feruntur hisce Insulis in hunc ditissimum illorum Tractuam portam maxime copiosissimum importantur. Id quod facillime commercium utrinque questuosum vincatur, sperare conabor Regi Iaponiae ut legatum in Iodiam mittat, qui spectata illa abundantia rerum ad vitae usum opportunissimarum, quibus caret Iaponia, desiderium carum suis reditus moueat: & sic eos promittens ad mutui mercatus condiciones admittendas reddat. Unde fiat, ut non exgrè inter Indiarum praetorem & Regem Iaponiae conveniat tum de ceteris legibus Commercij, tum propter de Postorio ac scriptura Lusitanici Fisci Sacra, ut dictum est, constituendis. Multum confidam Domino Iesu fore ut ante duos annos scribam Tibi, habere nos Meaci Templum Deo dicatum in honorem sanctissimae Deiparae Dominae nostrae, ut qui deinceps in has Insulas nauigabunt, in horribilibus illis Sinici archipelagi procellis invocare possint Divam Virginem Meacensem. Quod si tantum mihi fidei tribueres, ut sumere me faceres Officium

Pro-

Procuratoris in his locis tui, spondere animum effecturum me, ut quaecumque rei ac pecunie tuae partem mihi commendatam hoc nomine volueris, eam Tibi plusquam centuplicato scilicet auctam repraesentem; idque lucre a periculis itinerum & naufragiorum, planè securo; certæ mercaturæ felicitate, quasi nullus ante Te Praefectus Malacæ innocentius vberiusque lucrum fecerit. Scire aures quod hoc genus sit compendiosissimæ nundinationis? nullis ambagibus dicam. Induc fides in animum largiri nobis quod diuidamus egentibus harum terrarum Christianis; qui modo sunt; & qui mox fient. Huius sic collocatae sortis, praesto, fideiussore Christo, plus quam centuplum in caelo Tibi reddendum, non obnoxium ventorum aut fluctuum incerto; neque armis insidijsve Piratarum. Hac scribens verebar ut satis parato in praesens esses animo ad istam iacendam sperandam in caelo commutationis aleam, qua nihil tamen est securius. Scio Vos Praefectos Malacenses excellis animis, quamquam satis alioqui expectatis ad lucrum, hanc

hanc tamen certissimam, artem, vtilissimi compendij plerumque negligere, solere. . . . .
 Natarchus noster hic Gangoximæ diem obiit.
 Inscruiuit nobis, ex animi sermo nostri sententia
 nauigatione tota, nec nos tamen est reddere
 vicem in portu, atque in montibus potuimus.
 Ipsi enim montibus in superstitione sua;
 neque illud saltem nobis reliquum fecit, quo
 alijs Amicis in Christiana professione defun-
 ctus referre post mortem gratiam possemus,
 commendando eorum animas Deo, & quando
 miser suam animam in infernum proiecit,
 ubi nulla est redemptio. Multi hinc Iapones
 ad vos nauigant, ad id consilium impuls-
 sermonibus Pauli nostri mira de Lusitano-
 rum Virtutibus narrantis. . . . .
 Te per quantum Deo debes, & Tuae nobili-
 tati, excipe illos honorificè ac liberaliter, &
 da operam ut apud Lusitanos copiosos & ho-
 nestos, à Te iustos omnem illis humanita-
 tem exhibere, splendide commodeque diuer-
 sentur. Magno id illis (mibi crede) inui-
 tamento erit ad Christi Religionem ample-
 ctendam, si vera de Lusitanis retulisse Pau-
 lum

lum experimento ipsi propriè compererint.
 Dominicus Diazus cui has comitto Tibi
 reddendas literas, amicus meus summus est,
 nec minus mihi carus quam ipse me diligit.
 Humanitas enim eius, & in nos benignitas
 per assiduam consuetudinem longæ nauiga-
 tionis, contionis officijs perspecta mihi est.
 Singulari me beneficio affeceris si homini de
 me optimè merito, quam deberi à me profi-
 teor, nec exoluere possum, Tu gratiam
 rependeris. Deus Dominus noster dies vite
 tuæ in multos propaget annos, Teque sa-
 laum & florentem, vt Tu & Domina vxor
 Tua optatis in Lusitaniam reducat. Vale.
 Cangorima Nonis Nouembris An. MDXLIX.
 Tuus in Christo

Franciscus.

EPI-

EPISTOLA XVI.

P. P. GASPARI BARZEO, BAL-
THASARI GAGO ET IACOBO
CARVALLIO. GOAM.

Gratia & amor Christi Domini no-
stri adsit semper nobis auxilio & fauore.
Amen.

Cum in his Iaponiæ Regnis præsens ap-
maduertam dispositionem optimam ad
inlignem profectum nostræ sanctæ fidei, &
aliunde memoria repetam inflammata deside-
ria quibus dudum effuatis diuinis promouen-
dæ gloriæ, adiuvandis Proximis in suarum
inuenienda salute animarum; in eam fidu-
ciam ingressus sum ut sperarem, pro ea
quam vestri habeo notitia, non defuturam
vobis, Deo Domino nostro iuvante, vir-
tutem atque Humilitatem interiorem, qua-
rum ope ac præsidio possitis efficere quod
cupitis, & antiquorum aliquando fieri com-
potes votorum. Mando itaque vobis in-
vir-

virtute sancte Obedientis , ad vestrum ma-
ius meritum , ut , nisi quomquam vestrum
valetudo impediat , Vos , Magister Gaspar ,
Balthasar Gage , & Iacobe Carualli veniatis
in Iaponiam , vbi ego sum , mox iturus
Deo iuvante Meacum ; vbi , ut spero , me
reperietis . Vos vero Balthasar Gage & Ia-
cobe Carualli , toto itinere obedietis Magi-
gistro Gaspari , de cuius Prudentia & Humi-
litate confido ; functurum illum tali Prese-
ctura , qua par est attentione ac diligentia .
Quia certissimum habeo , vos , statim ut hec
videritis , nullam moram huc proficiscendi
facturos , sic suadente perspectissima mihi ve-
stra omnium religione , ac perfectione mentis ,
ad obediendum vel cum mortis periculo pa-
ratissimæ , amore illius qui prior factus est
pro nobis obediens usque ad mortem , ni-
hil iam dictis addam , quod ad vos & iter
hoc vestrum attinet , sperans vos , Deo
deducente , saluos hic mihi atque incolumes bre-
ui sistendos . Scribebat hec manu propria Vester
ac Vestri amantissimus in Christo frater , Can-
gouxine nonis Nou. Anno MDXLIX. *Franciscus.*
Se-

Sequentis Epistolæ inscriptio extat in autographo archetypo Romæ servato sic ad verbum habet: *Amyc Christo Sancto Patri Ignatio*, vnde nos eius titulum qui sequitur, expressimus.

EPISTOLA XVII

MEQ IN CHRISTO SANCTO PATRI
IGNATIO. ROMAM.

Gratia & amor Christi Domini nostri adsit semper nobis auxilio & favore, Amica.

Verissime Pater mi, accepi modo Malacæ, hæc appellens è Iaponia Literas Pæe Sanctæ caritatis. quæ quoniam de vita ac valetudine tam cari ac venerabilis mihi capitis quod optabam docuerunt, scit Deus Dominus noster quanta meum animum voluptate compleuerint. Multas equidem in ijs iucunde legi suavitatem spirantes tuam pie-

pietatemque sententias ; quas & identidem , fructu animi mei præcipuo , retracto mente versans , & quodammodo regusto ; præsertim autem illa extrema verba , quibus velut caritatis quodam sigillo Epistolam obsignasti .

Totus tuus , adeo ut nullo umquam tempore oblivisci tui possim . Ignatius . quæ ego ut illic cum dulcissimis lacrymis legi ; ita & flens hic describo , reuocans suauissimam memoriam temporis elapsi , & illius sinceri ac sancti amoris , quo me semper amplexus , nunc quoque prosequeris ; prætereaque reputans , me ex tot illis atque ingentibus laboribus periculisque Iaponiæ , à Deo , tuis potissimum precibus inflexo , votisque in me paternis obsecundante , fuisse liberatum .

Numquam exprimere scribendo possem quantum debeam Iaponibus : quandoquidem in eorum gratiam Dominus noster clara me notitia intimè imbuuit innumerabilium culparum mearum . Nam hætenus euagans extra me , quamdam velut abyssum malorum in mea conscientia penitus conditam non perspexeram : quoad in illis ærumnis

H

&

& angoribus Iaponiæ, apertis aliquando mentis oculis, dedit mihi Bonus Dominus manifestè cernere, ac quasi præsentis experientia sensu tangere, quam valde necessarium mihi sit existere aliquem qui perattentam perque sedulam mei curam gerat. Videat igitur quid agat tua Sancta caritas, dum tam Sanctas animas Patrum ac Fratrum Societatis qui in his degunt regionibus, gubernationi meæ subijcis; mihi vero per solam Dei misericordiam modo euidenter innotuit; tam male me paratum rebus ad istam Præfecturam benè fugendam necessarijs, vt sperare potius debuerim commendari me à Te curæ ac providentiæ Fratrum meorum, quam ipsos mihi committi regendos. Adiungit deinde tua sancta caritas, ingenti desiderio teneri Te videndi me adhuc semel ante finem huius vitæ. Novit qui mei pectoris intima pervidet Dominus noster, quam vehementem quamque dulcem impressionem teneri affectus animo penitus meo insinuaverit hæc ita blanda significatio præstantis amoris erga me tui. Equidem quoties tua illa verba

men-

mente reputo (reputo autem sapissimè)
 iniussæ mihi lacrymæ oculos complent : nec
 possunt teneri quin suauiter erumpant ad so-
 lam illam mihi iucundissimam speciem quæ
 obuersatur cogitanti , fieri posse vt te iterum
 amplectar : quod etsi video difficillimum ;
 tamen nihil est quod Sancta obedientia effi-
 cere nequeat . Per studium quo ardenti fla-
 gras obsequendi ac gratificandi Deo Domi-
 no nostro , vnâ à Te peto gratiam , quam,
 si præsens adessem , positis humi ante tuos
 sanctos pedes genibus supplex rogarem ;
 ea autem est , vt huc mittas virum aliquem
 tuæ sanctæ caritati penitus perspectum &
 plane probatum , Rectorem præficiendum
 Collegio Goano . nam homine quem Tu
 elegeris , quemque manu , vt sic dicam ,
 ista tua idoneum formaueris , vehementer
 eget id Collegium . Cur omnino arbitrer
 necessarium destinari huc à Te viros præstan-
 tes & supra vulgarem modum virtute ac
 doctrina præditos , ad Academiâs Iaponiæ mit-
 tendos , hæc causa est . quoniam qui sunt
 illic expertes literarum , sed alioqui pruden-

tes homines ; cum de suis erroribus conuincuntur , eò se recipiunt , vt dicant : esse in sua quoque Gente doctorum Virorum copiam , qui totam vitam , exquisitis commentationibus & infinita lectione transegerunt . Eos , quoniam quæ nos affirmamus , pernegant , prius esse reuincendos adiungendosque nobis ; vt sic rectè possint , qui eorum autoritate nituntur , & ipsi accedere . En cur Literis ac doctrina opus sit . Constantia vero ac patientia insignis virtutumque cunctarum cumulus , plane requiritur in ijs qui tantis seditionibus obiecturi sunt . Venient siquidem pauci & inopes . Aduenæ contra nomen vniuersum ac famam gloriosæ , ac multa sui rerumque suarum admiratione subnixæ nationis , quæ tota in ditione Bonziorum est , prius illic dignitatis existimationisque tenentium . quod qui audeant , palam est multa passuros , vbi eos vndique quos irritauerint Crabrones inceserint ; neque laturos impune , simul , quod primum & necessariò faciendum , Bonziorum Sophismata dissoluerint , mendacia redarguerint , sordes & ar-

canas

canas artes ; quibus Plebem credulam pecunia emungunt, in lucem protrahere publicam ceperint . Equidem ex ijs quæ sum expertus illic præfens, videre iam hinc videor, vāsani Sacrificuli quam impotenter erupturi sint, cum aderit coram , qui negare in iis ipsis sustineat : posse illos , quod gloriantur , arcanis sacris , cruce flammis , addictas iam Orco animas : cuius ridiculæ iactantiæ , si palam falsitas coarguatur , quæstus eorum pars maxima perierit . . cum vero Sodomitica flagitia ; quam illi abominandam obsecnitatem in ludi ac propè laudis parte numerant , meritis obiurgationum aculeis configentur , nempe istos velut compunctos stimulo in suis lutulentis lacunis immanes apertos, ruituros impetu vāsano ad eos dirumpendos , qui Margaritæ ante ipsos proiecerint , est consentaneum . Quare , vt dixi , horum hisque similium promulgatores illic dogmatum , deesse non poterit , quin acriter oppugnentur , direque vexentur ; vt animæ ipsis suæ , iuxta euangelicum verbum , in suam sibi duntaxat possidendæ patientia sint : qua-

propterea egregiè instructos , firmiterque pre-
 munos esse oportet , qui ad ea discrimina
 se obijcient : Scribo itaque ad P. Simonem ,
 aut eo absente ad Rectorem Collegij Conim-
 bricensis , ne illos huc ad Iaponicas Aca-
 demias ituros mittat , quos tua Sancta Ca-
 ritas non viderit , planeque perspectos pro-
 bauerit . Iterum atque iterum dico ; ma-
 ioribus quàm vulgo creditur certaminibus &
 æumnis exercebuntur . Adibuntur importu-
 nissime : nullam diei , nec interdum noctis
 horam à molestissimis interpellatoribus va-
 cuam habebunt : interrogationibus alijs su-
 per alias sine fine urgebuntur : vocabuntur
 à principibus viris , quibus negare nefas fit .
 Subtrahetur per hæc quotidianis orationibus ,
 meditationibus , receptui mentis ad Deum , &
 Spiritualibus id genus exercitijs tempus :
 non vacabit missam celebrare . Saltem pri-
 mis , quibus tibi conspici cœperint diebus ,
 præ turba Sciscitantium , quos repellere non
 expedit , vix persolvendæ pensæ Ecclesiastica-
 rum precum , vix cibi somnique capiendi
 spatium erit . Nationis id vitium eius est ,
 nul-

nulla verecundia negotium facessere, hospiti-
 bus præsertim & peregrè appulsis, qualibet
 ferè contemptim utuntur, & protervè illu-
 dunt; etiam innoxijs, & nulla re molestis:
 quod si iam iidem, quæ laponijs sunt fan-
 ctissima, insectari & incomitari audeant;
 si in Sectas superstitionum invehantur; si
 vitia publica sale satyrico non parcè desri-
 bent, virgula censoria non perfunctoriè fe-
 riant: simul præfractè negauerint eos, qui
 semel infernis addicti sint ignibus, ex ijs vl-
 lo posse piaculo, vlla viventium amicorum
 aut parentum largitione aut religione libera-
 ri; magnam statim procellam iniuriæ su-
 beant necesse est; indignaturo passim optimo
 quoque in eos, qui de Carorum ipsius iam
 defunctorum animabus iam durè sentiant;
 plerisque novam Religionem velut infirmam
 imperfectamque contempturis, quod vltro
 fateatur: nihil se remedijs semel damnatis ha-
 bere quod afferat. Talium curæ rerum &
 huius generis ibi quæstiones agitantur, idcir-
 co quod in illius gentis literis & traditio-
 nibus antiquis multa Inferni mentio est: Pur-
 gatorij,

gatorij admodum multa . Hæc cum ita sint ,
 res ipsa loquitur , opus illic esse robustis in-
 genijs , exercitatis in dialectica , populari
 faciundia difertis , agilibus ad quocumque
 sequendum & præuertendum errantes . qui
 plausibiliter valeant luctis veri specie men-
 dacijs laruam detrahare , retexendis Sophisti-
 cis argumentationibus & falsorum dogmatum
 inconstantia , ac secum collisione demon-
 stranda . Erubescunt enim & incredibiliter
 confunduntur isti Bonzj , vbi male cohære-
 re ac pugnare inter se se ea quæ do-
 cent , palam ostenditur , aut quando ita
 constringuntur ratiocinatione necessaria , vt
 expedire se nequeant . Ad has dotes ani-
 morum accedat oportet robur corporum par-
 ferendis algoribus rigidissimarum hyemum .
 Nam Bandus , Academiarum Japoniarum pri-
 maria , in partibus earum Insularum maxime
 septentrionalibus sita est . nec multum inde
 absunt academię cæteræ , compertumque
 illic est , solertia ingenioque fere præstare , qui
 sub celo frigidiori nascuntur . Victum quod
 attinet , vnica ferè oryza annonam conficit ,
 ctsi

etſi reperitur & aliquantum tritici, nonnullaque olea, legumina, cibique eius generis, tenuis omnes, nec valde ſalubris, ſucci. Vinum aliud non habent, quam quod ex oryza exprimentur arte quadam, perrarum, & idcirco ſupra modum carum. Maximum tamen incommodorum eſt anxietas continua, in periculis vitæ quotidianis. Non ſunt apti ad huius terræ culturam ſenes, utique quibus deſſent vires ad neceſſarios labores; nec adoleſcentes, niſi ſi quibus defectum ætatis, virtutum magnitudo manifeſtis experimentis perſpectarum, ſuppleret: alioqui potius quam alijs proſint, ſe ipſos perdent. Peccatorum omnis generis irritamenta illic & occaſiones ſunt. Præterea teneriores ibi quam vſquam animi hominum facillimè offenduntur quavis ſpecie minus recti exempli, in ijs extante qui ſe aliorum Cenſores ſerunt. Hæc ita minutim, vt dixi, ſcribo Magiſtro Simoni, aut eius vice Rectori Conimbricenſi. Gratiffimum mihi eſſet ſi tua Sancta Caritas ſcribere Conimbricam dignaretur, vt quos deſtinarent in Iaponiam, prius ad

ad te Romam mitterent , Veniebat mihi in mentem : aptos ad eam expeditionem videri fore Belgas , aut Germanos , qui Castellanam aut Lusitanam linguas nossent . Vtrumque id genus tolerans laborum est , tum naturali habitu & educationis usu duratum ad patientiam Bandensium frigorum . Verisimile putabam non paucos ex hisce nationibus duabus in varijs Hispaniæ Collegijs , & Italiæ vivere , in quibus forte multum vtilis non sint : quod nativa elegantia popularis lingue careant ; qui si transferrentur in Japoniam , excellenter ibi operam navarent , & magnis se fructibus commendarent . Putavi præterea suggerendum Sanctæ Caritati tuæ , vt , si tibi videretur , iuberet haberi seueriorem delectum eorum , qui ex Collegijs Hispaniæ , & Lusitaniæ mittuntur in Indiam , ibi victuri , Præstaret duos tantum anno quolibet huc soluere , dum tales essent , quales hæ regiones requirunt , primum satis prouectos in perfectione spirituali ; postea & doctrina , & facundia præditos quanta opus est ad concionandum , & confessiones audiendas . Et
 hos

hos cuperem tuo iussu peregrinari Romam ;
antequam ad nos nauigent . Nam & istæ
itinerum probationes ad eos formandos con-
ferunt : quid possint ipsis ostendunt ; ad la-
bores durant ; aduersus pericula futura præte-
ritorum innoxie aditorum recordatione con-
firmant . Denique sic consequemur , vt hic
in concursationum . Apostolicarum sudoribus
noui non sint : quales apprehenduntur qui
sedentes huc naue delati è patria , vnde nun-
quam exierunt , campestrium laborum , &
pedestrium peregrinationum vsum nullum
habent . Sane tot hic illecebræ ad mollitiem ,
tanta tamque pellacia , non modo ad cessatio-
nem , atque desidiam , sed etiam ad nequi-
tiam inuitamenta sunt , vt eorum virtus qui
hisce animarum periculis obijciendi sunt , ex-
quisitis prius experimentis probanda videa-
tur ; ne si qui minus idonei obrepserint , pro-
sperata nobis consolatione ipsorum aduentus
& conuictus , negotium potius molestissi-
mum facessant , ea committentes , ob quæ
ipso è Societate amandare sit necesse . De
his videat quæso tua Sancta Caritas , an è
re

re sit Magistrum Simonem per Te admoneri . Neque qui è Societate nunc sunt Aman-
gucij, neque qui cum hic iam versentur in
Indijs, anno próximo, vel alijs consequenti-
bus, si Deus volet, in Iaponiam ituri sunt,
idonei mihi videntur, qui mittantur ad il-
las Academias . Verum hi vacabunt inte-
rim addiscendæ linguæ, cognoscendisque
Dogmatibus Sectarum, ut cum venerint ex
Europa, quos expectamus è sinu tuo Pa-
tres, Domesticis ipsis & fidis uti possint in-
terpretibus in concertationibus aduersus Bon-
zios . Verisimilis mihi spes est profecturam-
plurimum, & largè amplificandam Aman-
gucianam Ecclesiam . Sunt enim iam ibi
Christiani multi, & inter illos non pauci
valde boni; ac noui quotidie plurimi ca-
techizantur, & baptizantur . Viuo in spe
magna, fore ut Deus Dominus noster no-
bis seruet P. Cosmum Turrianum, & Ioan-
nem Fernandez, nec sinat ab Idololatriis in-
terfici, primùm quia prima, & præsentissi-
ma periculorum iam videntur euasisse, furijs
illis Bonziorum prima offensione inflamma-
tis

tis, mora dehinc mitigatis, & sensim confenescentibus. Deinde quia multi, ut dixi ibi Christiani sunt, & inter eos non pauci dignitate, & autoritate præstantes, qui magno studio inuigilant diu, noctuque conseruationi Nostrorum. Ioannes Fernandez, etsi nihil nisi Laicus est; tamen, quod expedite vitur lingua Iaponica, & quidquid illi suggerit P. Cosmus Turrianus aptè, ac disertè in eam transfert, utilissimus est illic. Nunc totus est in explicandis, quotidiana ad populum dictione, omnibus mysterijs vitæ Christi. Quoniam eam perspexi in Iaponibus indolem, ut & Religionem Christianam, satis ipsis ostensam facile probaturi, & semel susceptam tuituri constanter, atque in posteros perpetuaturi videantur, in eorum cultura quantosuis labores benè collocatos puto. Quo in sensu reficit, ac consolatur me spes quam in tua Sancta Caritate repositam habeo, confidere me iubens mittendos huc à Te Sanctos aliquos Patres, quos rectè Iaponicarum superstitionum magistris possimus opponere. Id faciendi præcipua tibi causa sit

ex-

excellentia quædam Nationis Iaponicæ mihi
 perspecta supra cæteras hætenus in hisce Tra-
 ctibus detectas . In quarum nulla , quæ
 quidem suis legibus viuat , & Regi Lusita-
 niæ non sit subdita , satis verisimiliter vide-
 tur sperari posse Christi Religionem perenni
 firmitate radicandam . Vna ex omnibus, & so-
 la, quantum sapio, Iaponia videtur inconcus-
 sam, æternamque seruatura Christianæ San-
 ctitatis professionem, si eam semel arripue-
 rit: quod utique non sine ingentibus Evan-
 gelicorum Præconum ærumnis, ac conten-
 tionibus euenturum est. Sina, quæ Regio
 est patens latissimè, pacatissima, temperata
 magno numero exquisitarum legum, vni
 patet Monarchæ; cui ad nutum obeditur.
 Opulentissimum est regnum, cunctis ad vi-
 tam humanam necessarijs abundans. Freto
 modico dirimitur à Iaponia. Gens pollet
 ingenio, & studijs infudat; legum præfer-
 tim, & Iurisprudentiæ humanæ, Politicæque
 rationis, cuius exquisitè pernoscendæ ingenti
 plerique cupiditate flagrant. Vultus illis
 candidi, imberbes, oculi parui. Liberalis
 ple-

plorisque indoles, pace in primis gaudent, quæ fundatissima sine vlllo belli metu inter ipsos viget. Nisi quid noui obstaculi superuenerit quod iter destinatum interuertat, spero me hoc anno, secundo & quinquagesimo supra sesquimillesimum, nauigaturum ad Sinas, quo me vocat spes operæ ad ingens Dei obsequium nauandæ, in magnam vtilitatem cum Sinicæ gentis, tum Iaponicæ. Nam simul innotuerit Iaponibus, Sinas Christi legem fuisse amplexos, verisimile est multum illos remissuros de pertinacia, qua prauis suis sectis adhærent. Adeoque magna me spes tenet, tam Sinas, quam Iaponios opera Societatis à suis idololatricis superstitionibus abductos, adoraturos Christum Iesum omnium gentium Salvatorem. Obiter quiddam referam quod in vsu mutuo istarum gentium singulare, ac mirum observatur. Sinica, & Iaponica diuersæ linguæ sunt; adeo vt qui ijs vtuntur inuicem non intelligant: quod tamen Sina scripserit, legit, & percipit literatus Iapon; sed cum sono scriptum exprimit, ne ab ipso qui-

quidem scriptoræ, si præsens adsit, quid dicat cognoscitur. Nempe literæ Sinicæ non vocis humanæ sonos varios, ut nostri literarum characteres, sed res protinus ipsas exprimunt, ideoque sunt innumerabiles? Discunt autem, qui doctrinæ nomen affectant Iapones, literarum istarum potestatem; hoc est, non quod verbum aut vocabulum indicent; sed quam rem designent. Subleuando autem Elementariorum, & Magistrorum labori hoc excogitarunt compendium. Proponunt in tabula literas Sinicas, cuique imponendo pictam effigiem ipsius rei, quam significat. Exempli gratia qui character homini designando institutus est, ei forma expressa hominis incumbit. Sic in cæteris. Inde fit ut admoniti conspectu signi Iapones, lectores, easdem quidem res cogitationi subiiciant, quas Sina scriptor in mente habuit; sed dum voce quod legunt efferunt, vocabula Iaponica res illas denotantia pronuncient, quæ Sinæ audientes, quid sibi velint prorsus nesciunt: uti nec vicissim si coram Iapone Sina eandem scripturam voce adhibita legens exprimat, Iapon

Japoni, haud intelliget quid verba sonent.
 Scripsimus lingua Japonica librum explican-
 tem Origines Mundi, & cuncta vitæ Chri-
 sti mysteria. Eundemque deinde librum
 Sinicis characteribus descripsimus, quod
 exemplum legimus ferre nobiscum euntes
 ad Sinas, ut interim dum linguae notitiam
 paramus, specimen possimus dare Sinis scri-
 pto ipsis noto expressum eorum quæ afferi-
 mus. **ITEM**, & atque quæque Sanctæ Ca-
 ritatem tuam, per quo Deum amore prose-
 queris, quoque eius obsequij studio flagras,
 fac tam ipse Tu, quam uniuersa Societas,
 quotidianis me vestris Sacrificijs, & preci-
 bus Deo impensè commenderis. Peto in-
 quam, & rogo interprete, ac conciliatrice
 Sancta Caritate tua, Patrum omnium,
 præsertim Professorum, procurari mihi suf-
 fragia, & efficaces intercessionēs ad com-
 munem Dominum, quæ iunctæ cum totius
 militantis Ecclesiæ, meritis cumque precibus
 omnium Beatorum, qui dum vixerent de
 Societate fuerunt, & cum uniuersæ trium-
 phantis Ecclesiæ conspirantibus in idem vo-
 I tis,

uis, impetrent mihi à Deo Domino nostro gratiam intelligendi clarè in hac vita, quid sanctissima eius voluntas à me optet, simulque auxilium, ac vires integrè, ac perfectè quidquid innuet aut iniunget exequendi. Cocino. iv. Kal. Februar. Anno MDLII, Minimus filius, idemque in exilio maximo.

Franciscus.

EPISTOLA XVII.

P. SIMONI RODERICO SOC. IESV
IN LVSITANIAM.

Gratia & Amor Christi Domini nostri adfuit semper nobis auxilio & fauore Amen.

Scripturus mox ad te fufius de rebus Societatis in his terris nostræ, hanc segregatam, & peculiarem paucis absoluiam epistolam, cuius argumentum idem, & Tabellarius, Andreas Cartuallius erit. Hunc ego perbonum Iuuenem valetudinis gratia remittendum ad vos censeo. Hic enim agere

vi-

vitam trahebat , & qua ætate , atque indole est , Medici sperabant Patrij celi haustu reparari vires eius morbo prostratas ; & integrum posse restitui . De illo hoc peregrè rediens , concordi omnium qui hic sunt testimonio , comperiebam ; nulli eum nostrorum his in locis degentium dotibus naturæ ac donis gratiæ cedere , summamque in eius iuventute spem passim maiores natu collocant ob virtutes quas in eo posuit Deus Dominus noster , quasque per suam misericordiam augebit . Equidem ita esse ego quoque arbitror vt dicunt ; & libenter huius spei Te gaudio impertio , optans tecum , vouensque vt crescat in mille millia hic frater noster , & Societatem expectato fructu cumulet . Oro Te per Dei Domini nostri amorem , atque obsequium , Carissime mi Frater Simon , vt Andream Caruallium ea istic charitate excipias , qua & ego & ipse sperauimus excipiendum eum, & recreandum à Te . Quid in hisce Partibus noui contigerit , copiosè , ac minutè perscribam ad vos Deo iuuante , antequam soluam Cocinum versus , quod futurum

puto circiter quintumdecimum ab hinc diem.
 Deus Dominus Noster nos in Paradisi gloria coniungat ; nam quando in hac vita, congregari coram, & amplexari mutuo possimus, equidem non video. Illud pro certo habeo, dulcissime Fr. Simon, inculptam animo penitus meo me quocumque circumferre imaginem tui, cuius obiectu Te in spiritu continuè cerno. Iamque illud, quo diu prope impatienter exarsi, te præsentem oculis corporis spectandi desiderium fero leuius, illo me assidue interiori desiderati Capitis aspectu consolante. Vale. scribebam Goæ VI. Kal. Aprilis Anno MDLII.

Tuus in Christo

Franciscus.

Finis Epist. Nouarum S. Fr. Xau.

LAVS DEO.

INDEX EPISTOLARVM NOVARVM S. FRANCISCI X A V E R I I.

S. Ignatio .

II.

p. 11.

Eidem .

III.

p. 15.

Eidem .

IV.

p. 28.

Doctori Martino Azpilcuete Nauarro . p. 32.
S. Ig-

XVNI

S. Ignatio & Petro Codacio. p.36.

VI

Ioanni III. Regi Lusitaniæ. p.40.

VII.

M. Simoni Roderico Soc. Iesu. p.50.

VIII

**PP. Paulo Camerti, Ioanni Beiræ, Antonio
Criminali & cæteris Socijs Goanis: p.58.**

IX.

Ioanni III. Regi Lusitaniæ. p.63.

X.

P. Simoni Roderico Soc. Iesu. p.78.

XI.

Eidem. p.81.

Io-

XII.

Ioanni III. Regi Lusitaniæ.

p. 85.

XIII.

Eidem :

p. 92.

XIV.

Eidem .

p. 95.

XV.

Petro de Sylua Præfecto Malacensi.

p. 101.

XVI.

PP. Gaspari Barzæo Balthasari Gago & Iacobo Caruallio .

p. 110.

XVII.

S. Ignatio .

pag. 112.

XVIII.

P. Simoni Roderico Soc. Iesu .

pag. 130.

Pag. 92. vers. VI. Principium. corr. Principium

XII

XIII

XIV

XV

XVI

XVII

XVIII

